

A Gyermek Jogairól szóló Egyezmény

Körzet.: Általános
augusztus 22. 2023

Eredeti: Angol

Gyermekjogi Bizottság

26. sz. Átfogó Kommentár (2023) a gyermekek jogairól és a környezetről, különös tekintettel a klímaváltozásra*.

I. Bevezetés

1. A hármas bolygóválság kiterjedése és nagyságrendje - amely magában foglalja a klíma vészhelyzetet, a biológiai sokféleség összeomlását és a mindent átható környezetszennyezést - világszerte sürgető és rendszerszintű fenyegetést jelent a gyermekek jogaira. A természeti erőforrások nem fenntartható kitermelése és felhasználása, valamint a szennyezés és a hulladékok által okozott széles körű szennyezés súlyos következményekkel jár a természeti környezetre, felerősítve a klímaváltozást, fokozva a víz, a levegő és a talaj mérgező szennyezését, az óceánok elsavasodását, valamint pusztítva a biológiai sokféleséget és az élet fenntartásáért felelős ökoszisztémákat.

2. A gyermekek azon erőfeszítései, hogy felhívják a figyelmet ezekre a környezeti válságokra, adták a motivációt és a lendületet a jelen Átfogó Kommentárhoz. A Bizottság mérhetetlenül sokat profitált a gyermekek hozzászólásaiból a Bizottság 2016-ban rendezett a gyermekek jogairól és a környezetről szóló Általános Vitanapján. A gyermekek sokszínű és elkötelezett tanácsadói csoportja, amely 12, 11 és 17 év közötti fiatalokból állt, támogatta az Átfogó Kommentárról szóló konzultációs folyamatot, amelyhez 121 országból 16 331 gyermek és fiatal járult hozzá online felmérések, fókuszcsoportok és személyes nemzeti és regionális konzultációk révén.

3. A megkérdezett gyermekek beszámoltak a környezetromlás és a klímaváltozás életükre és közösségeikre gyakorolt negatív hatásairól. Kiálltak a tiszta, egészséges és fenntartható környezetben való élethez való jogukért: "A környezet a mi életünk". "A felnőtteknek fel kellene hagyniuk azzal, hogy olyan jövőre vonatkozó döntéseket hozzanak, amelyek hatásait nem ők fogják megtapasztalni. Mi vagyunk a legfontosabb tényezői [az éghajlatváltozás megoldásának], mivel a mi életünk forog kockán." "Szeretném elmondani [a felnőtteknek], hogy mi vagyunk a jövő generációi, és ha elpusztítjátok a bolygót, hol fogunk élni?!"¹

4. Az emberi jogok gyermekjogi aktivistái a változás mozgatórugóiként történelmi jelentőségű hozzájárulást tanúsítottak az emberi jogok és a környezetvédelem terén. El kell ismerni a gyermekjogi aktivisták erőfeszítéseit és meg kell valósítani a globális környezeti károk elleni sürgős és határozott intézkedésekre vonatkozó követeléseiket.

¹ Lásd <https://childrightsenvironment.org/reports/>.

5. Bár jelen Átfogó Kommentár a klímaváltozásra összpontosít, alkalmazása nem korlátozódhat egyetlen konkrét környezetvédelmi kérdésre. A jövőben új környezeti kihívások merülhetnek fel, például a technológiai és gazdasági fejlődéshez, valamint a társadalmi változásokhoz kapcsolódóan. Az államoknak biztosítaniuk kell, hogy jelen Átfogó Kommentárt széles körben terjesszék minden érintett érdekelt fél, így különösen a gyermekek számára, és több nyelven és formátumban tegyék hozzáférhetővé, beleértve az életkornak megfelelő és akadálymentes változatokat is.

A.A. Gyermekjogi megközelítés a környezetvédelemben

6. A környezettel kapcsolatos gyermekjogi megközelítés megköveteli a Gyermek jogairól szóló egyezményben és annak Fakultatív Jegyzőkönyveiben foglalt valamennyi jog teljes körű figyelembevételét.

7. A gyermekjogi megközelítésben a gyermeki jogok érvényre juttatásának folyamata legalább olyan fontos, mint maga az eredmény. A gyermekek - mint jogok birtokosai - jogosultak a környezeti ártalmakból eredő jogaik megsértésével szembeni védelemre, valamint arra, hogy környezetvédelmi szereplőként elismerjék és teljes mértékben tiszteletben tartsák őket. E megközelítés alkalmazása során különös figyelmet kell fordítani a jogaik gyakorlása és érvényesítése során többszörös akadályokba ütköző hátrányos helyzetben lévő gyermekekre.

8. A tiszta, egészséges és fenntartható környezet emberi jog és elengedhetetlen számos gyermekjog teljes körű érvényesítéséhez. Ezzel szemben a környezetromlás, beleértve az klímaváltság következményeit is, hátrányosan érinti e jogok érvényesítését, különösen a hátrányos helyzetű gyermekek és a klímaváltozásnak fokozottan kitett területeken élő gyermekek esetében. A gyermekek szabad véleménynyilvánításhoz, békés gyülekezéshez, az egyesülés szabadságához, a tájékoztatáshoz és oktatáshoz, a részvételhez és meghallgatáshoz, valamint a hatékony jogorvoslathoz való jogának tényleges gyakorlása jogszerűbb, ambiciózusabb és hatékonyabb környezetvédelmi politikákat eredményezhet. Ezáltal a gyermekek jogai és a környezetvédelem egymást erősítő hatást fejtenek ki.

B. A nemzetközi emberi jogi jogszabályok és a környezetvédelem fejlődése emberi jogokra és a környezetre vonatkozó nemzetközi jog fejlődése

9. Az Egyezmény kifejezetten foglalkozik környezetvédelmi kérdésekkel a 24. cikk (2) bekezdésének c) pontjában, amely szerint az államok kötelesek intézkedéseket tenni a betegségek és a rossz tápláltság ellen, figyelembe véve a természeti környezet szennyezésével járó veszélyeket és kockázatokat, valamint a 29. cikk (1) bekezdésének e) pontjában, amely szerint az államok kötelesek a gyermekek oktatása során a természeti környezet tisztelete iránt érzékenyíteni őket. Az Egyezmény elfogadása óta egyre inkább elfogadottá váltak a gyermekek jogai és a környezetvédelem közötti széleskörű összefüggések. A példátlan környezeti válságok és azok folyamánként a gyermekek jogainak érvényesítését érintő kihívások az Egyezmény dinamikus értelmezését teszik szükségessé.

10. A Bizottság szem előtt tartja az Egyezmény értelmezése szempontjából fontos erőfeszítéseket, többek között: (a) a tiszta, egészséges és fenntartható környezethez való emberi jog elismerését az ENSZ Közgyűlés² és az Emberi Jogi Tanács³ által; (b) az emberi jogokra és a környezetvédelemre vonatkozó keretelveket⁴; (c) a nemzetközi környezetvédelmi jog érvényben lévő és formálódó szabályait, elveit, előírásait és kötelezettségeit, mint például az ENSZ Éghajlat-változási Keretegyezményét és a Párizsi Megállapodást; (d) a regionális szintű jogfejlődést és joggyakorlatot, amelyek elismerik az emberi jogok és a környezetvédelem közötti kapcsolatot; és (e) a tiszta, egészséges és

² A Közgyűlés 76/300. számú határozata.

³ Az Emberi Jogi Tanács 48/13. számú határozata.

⁴ [A/HRC/37/59](#), melléklet.

fenntartható környezethez való jog valamilyen formában történő elismerését a nemzetközi megállapodásokban, a regionális és nemzeti bíróságok joggyakorlatában, a nemzeti alkotmányokban, törvényekben és politikákban az államok túlnyomó többsége által.⁵

C. Generációk közötti méltányosság és a jövő nemzedékek

11. A Bizottság elismeri a generációk közötti méltányosság és a jövő nemzedékek érdekeinek elvét, amely elvekre a megkérdozett gyermekek túlnyomó többsége is hivatkozott. Jóllehet a Földön jelenleg élő gyermekek jogai azonnali, sürgős figyelmet igényelnek, a majd megszülető gyermekek is jogosultak emberi jogaik maximális érvényesítésére. Az Egyezményből eredő, a környezetvédelemmel kapcsolatos azonnal teljesítendő kötelezettségeiken túl az államok felelősséget viselnek a mostani cselekedeteik vagy mulasztásaik eredményeként felmerülő, előrelátható környezetvédelmi veszélyekért és azok esetleges hatásaiért/következményeiért, amelyek csak évek vagy akár évtizedek múlva jelentkezhetnek.

D. Célkitűzések

12. Ebben az Átfogó Kommentárban a Bizottság célja:

(a) Annak hangsúlyozása, hogy sürgősen kezelni kell a környezetromlásnak a gyermekek jogérvényesítésére gyakorolt kedvezőtlen hatásait, különös tekintettel az éghajlatváltozásra;

(b) A környezetvédelmi szempontok érvényesítésekor a gyermekek jogainak átfogó megközelítésének előmozdítását;

(c) Az államok Egyezményből fakadó kötelezettségeinek tisztázását, és világos iránymutatást adni számukra a környezeti károk - különös tekintettel a klímaváltozás - kezelésére irányuló jogalkotási, közigazgatási és egyéb megfelelő intézkedésekről.

II. Az Egyezményben foglalt konkrét jogok környezetvédelemmel kapcsolatos összefüggései

13. A gyermekek jogai, mint minden emberi jog, oszthatatlanok, egymástól és egymással összefüggőek. Egyes jogokat ugyanakkor különösen veszélyeztet a környezetromlás. Más jogok fontos szerepet játszanak a környezetvédelemmel kapcsolatos gyermeki jogok érvényesülésében. Az oktatáshoz való jog például olyan jog, amelynek mindkét dimenziója megvan.

A. A hátrányos megkülönböztetés tilalma (2. cikk)

14. Az államok kötelesek hatékonyan megelőzni, védeni és orvosolni mind a közvetlen, mind a közvetett környezeti diszkriminációt. A gyermekek általánosságban és a gyermekek bizonyos csoportjai különösen nagy akadályokba ütköznek jogaik gyakorlása során, tekintettel a diszkrimináció számos, egymást keresztező formájára. Ezek közé tartoznak az Egyezmény 2. cikkében kifejezetten tiltott okok és a cikkben hivatkozott "egyéb helyzet". A környezeti ártalmak diszkriminatív hatással vannak a gyermekek bizonyos csoportjaira, különösen az őslakos gyermekekre, a kisebbségi csoportokhoz tartozó gyermekekre, a fogyatékossgal élő gyermekekre és a természeti katasztrófáknak kitett vagy az éghajlat által veszélyeztetett környezetben élő gyermekekre.

15. Az államoknak részletesen lebontott adatokat kell gyűjteniük, hogy azonosítani tudják a környezeti ártalmak gyermekekre gyakorolt megkülönböztetett hatásait, és hogy jobban megértsék az interszekcionalitást, különös figyelmet fordítva a leginkább veszélyeztetett gyermekcsoportokra, továbbá, hogy szükség szerint speciális intézkedéseket és

⁵ Lásd [A/HRC/43/53](#).

szakpolitikákat hajtsanak végre. Az államoknak biztosítaniuk kell, hogy a környezetvédelmi kérdésekkel foglalkozó valamennyi jogszabály, szakpolitika és program se szándékosan, se akaratlanul tartalmát vagy végrehajtását tekintve ne legyen diszkriminatív a gyermekekkel szemben.

B. A gyermek legfőbb (mindenek felett álló) érdekei (3. cikk)

16. A környezetvédelmi döntések általában érintik a gyermekeket, ezért elsősorban a gyermek legfőbb érdekeit kell figyelembe venni a környezetvédelmi döntések elfogadásakor és végrehajtásakor, beleértve a törvényeket, rendeleteket, szakpolitikákat, más előírásokat, iránymutatásokat, terveket, stratégiákat, költségvetéseket, nemzetközi megállapodásokat és a fejlesztési támogatás nyújtását. Amennyiben egy környezetvédelmi döntés jelentős hatással lehet a gyermekekre, indokolt egy, a gyermekek legfőbb érdekeinek értékelésére és meghatározására irányuló részletesebb eljárást lefolytatni, amely lehetőséget biztosít a gyermekek hatékony és érdemi részvételére.

17. A gyermek legfőbb érdekeinek meghatározásakor értékelni kell azokat a konkrét körülményeket, amelyek a gyermekeket a környezeti ártalmakkal összefüggésben egyedülállóan veszélyeztetetté teszik. A gyermek legfőbb érdeke értékelésének célja az összes jog teljes körű és hatékony gyakorlásának biztosítása, beleértve a tiszta, egészséges és fenntartható környezethez való jogot is. Az államoknak nemcsak a környezeti ártalmakkal szemben kell megvédeniük a gyermekeket, hanem biztosítaniuk kell jólétüket és fejlődésüket is, figyelembe véve a jövőbeli kockázatok és ártalmak lehetőségét.⁶

18. Valamennyi végrehajtási intézkedés elfogadásakor a gyermek legfőbb érdekeit elsődlegesen figyelembe vevő eljárást kell követni. A gyermekjogi hatásvizsgálatot kell alkalmazni valamennyi végrehajtási intézkedés - például minden javasolt szakpolitika, jogszabály, rendelet, költségvetés vagy egyéb, a gyermekeket érintő közigazgatási határozat - környezetvédelmi hatásának értékelésére, és ki kell egészítenie az intézkedéseknek a gyermekek jogaira gyakorolt hatásának folyamatos nyomon követését és értékelését.

19. A gyermek legfőbb érdekének más érdekekkel vagy jogokkal való esetleges összeütközését eseti alapon kell megoldani, gondosan mérlegelve valamennyi fél érdekeit. A döntéshozóknak elemezniük és mérlegelniük kell valamennyi érintett jogait és érdekeit, kellő súlyt adva a gyermek legfőbb érdekére irányuló eljárás elsőbbségének. Az államoknak figyelembe kell venniük annak lehetőségét, hogy az egyenként és rövidebb távon ésszerűnek tűnő környezetvédelmi döntések összességükben ésszerűtlenné válhatnak, ha figyelembe veszik a gyermekek egész életútja során a számukra okozott károk összességét.

C. Élethez, túléléshez és fejlődéshez való jog

20. A környezetromlás, így különösen a klímaváltozás, a környezetszennyezés és a biológiai sokféleség csökkenése veszélyeztetik az élethez való jogot és szorosan kapcsolódnak olyan, a jog érvényesülését akadályozó egyéb alapvető kihívásokhoz, mint a szegénység, az egyenlőtlenség és a konfliktusok. Az államoknak pozitív intézkedéseket kell hozniuk annak érdekében, hogy a gyermekeket megóvják az előrelátható korai vagy természetellenes haláltól és az életüket fenyegető veszélyektől, amelyeket egyes cselekvések és mulasztások, valamint az üzleti élet szereplőinek tevékenységei okozhatnak, és biztosítaniuk kell, hogy a gyermekek méltósággal érvényesíthessék az élethez való jogukat.⁷ Ilyen pozitív intézkedések például a levegő és a víz minőségére, az élelmiszerbiztonságra, az ólomnak való kitettségre és az üvegházhatású gázok kibocsátására vonatkozó környezetvédelmi előírások elfogadása és hatékony végrehajtása, valamint minden más megfelelő és szükséges környezetvédelmi intézkedés, amelynek célja a gyermekek élethez való jogának védelme.

⁶ A Gyermekjogi Bizottság 14. sz. Átfogó Kommentárja (2013) a gyermek azon jogáról, hogy a gyermek legfőbb (mindenek felett álló) érdekeit elsődleges szempontként vegyék figyelembe, bekezdések. 16. e), 71. és 74. pont.

⁷ Emberi Jogi Bizottság, 36. sz. Általános Kommentár (2018) az élethez való jogról, 62. bekezdés

21. Az államoknak az Egyezmény 6. cikke szerinti kötelezettségei az olyan strukturális és hosszú távú kihívásokra is vonatkoznak, amelyek olyan környezetvédelmi helyzetekből fakadnak, amelyek az élethez való jog közvetlen veszélyeztetéséhez vezethetnek, és megkövetelik, hogy megfelelő intézkedéseket hozzanak ezen feltételek kezelésére, például az alapvető szükségletek fedezéséhez szükséges erőforrások fenntartható felhasználására, valamint az egészséges ökoszisztémák és a biológiai sokféleség védelmére. A gyermekhalandóság megelőzése és csökkentése érdekében a kiszolgáltatott helyzetben lévő csoportok esetében különleges védelmi intézkedésekre van szükség.

22. A környezetromlás növeli annak kockázatát, hogy a gyermekek a fegyveres konfliktusok során lakóhelyük elhagyása, az éhínség és a fokozott erőszak miatt súlyos jogsérelmek elszenvedői legyenek. A fegyveres konfliktusokkal összefüggésben az államoknak - a nemzetközi kötelezettségvállalásokkal összhangban - meg kell tiltaniuk a fel nem robbant lőszeres és a biológiai, vegyi és nukleáris fegyverek maradványai által szennyezett területek kialakítását és fenntartását, továbbá biztosítaniuk kell azok szennyezés mentesítését.

23. A környezetromlás veszélyezteti a gyermekek teljes fejlődési potenciáljának elérését, ami az Egyezményben foglalt egyéb jogok széles körére is kihat. A gyermekek fejlődése összefonódik azzal a környezettel, amelyben élnek. Az egészséges környezet fejlődési előnyei közé tartoznak azok a lehetőségek, amelyek a szabadtéri tevékenységek megtapasztalásához, valamint a természeti környezettel - beleértve az állatvilágot is - való interakcióhoz és játékhoz kapcsolódnak.

24. A fiatalabb gyermekek egyedi tevékenységi mintáik, viselkedésük és fiziológiájuk miatt különösen érzékenyek a környezeti veszélyekre. A fokozott sérülékenység fejlődési fázisaiban a toxikus szennyező anyagoknak való kitettség - még ha alacsony szinten is - könnyen megzavarhatja az agy, a szervek és az immunrendszer érési folyamatait, és betegségeket és károsodásokat okozhat a gyermekkorban és azon túl, néha jelentős látenciaidő után. A környezetszennyezés hatásai akár a következő generációkban is fennmaradhatnak. Az államoknak következetesen és kifejezetten vizsgálniuk kell a korai életkorban a mérgező anyagoknak és a szennyezésnek való kitettség hatását.

25. Az államoknak fel kell ismerniük a gyermekkor egyes szakaszait, az egyes szakaszok fontosságát az érés és fejlődés későbbi szakaszai szempontjából, valamint a gyermekek eltérő szükségleteit az egyes szakaszokban. A fejlődéshez való jog optimális környezetének megteremtése érdekében az államoknak kifejezetten és következetesen figyelembe kell venniük minden olyan tényezőt, amely szükséges ahhoz, hogy a különböző korú gyermekek a lehető legteljesebb mértékben életben maradjanak, fejlődjenek és gyarapodjanak, és olyan bizonyítékokon alapuló beavatkozásokat kell megtervezniük és végrehajtaniuk, amelyek az élet során a környezeti befolyásoló tényezők széles körét kezelik.

D. Meghallgatáshoz való jog (12. cikk)

26. A gyermekek kiemelten fontosnak tartják a környezeti kérdéseket az életük szempontjából. A gyermekek hangja erőteljes globális erőt képvisel a környezetvédelemben, és nézeteik fontos perspektívát és tapasztalatot adnak a környezeti ügyekkel kapcsolatos döntéshozatalhoz minden szinten. A gyermekek már egészen kicsi koruktól kezdve javíthatják a környezetvédelmi megoldások minőségét, például azzal, hogy felbecsülhetetlen rálátást nyújtanak olyan kérdésekhez, mint a környezeti veszélyekre vonatkozó korai figyelmeztető rendszerek hatékonysága. A gyermekek életét alapvetően meghatározó, jelentős és hosszú távú környezeti kihívások kezelésére irányuló intézkedések megtervezése és végrehajtása során a gyermekek véleményét proaktívan ki kell kérni, és azoknak kellő súlyt kell tulajdonítani. A gyermekek a részvétel érdekében és véleményük kifejezésére kreatív kifejezési módokat, például a művészetet és a zenét is felhasználhatják. További támogatásra és speciális stratégiákra lehet szükség ahhoz, hogy a hátrányos helyzetű gyermekek, például a fogyatékkal élő gyermekek, a kisebbségi csoportokhoz tartozó gyermekek és a veszélyeztetett területeken élő gyermekek gyakorolhassák a meghallgatáshoz való jogukat. A digitális környezet és eszközök – megfelelő

körültekintéssel használva és kellő figyelmet fordítva a digitális integrációval kapcsolatos kihívásokra⁸ – erősíthetik a gyermekekkel folytatott konzultációkat, és bővíthetik a gyermekeknek a környezetvédelmi ügyekben való hatékony részvételére vonatkozó képességeit és lehetőségeit, különös tekintettel a kollektív érdekérvényesítésre.

27. Az államoknak biztosítaniuk kell a gyermekek számára, hogy életkoruknak megfelelő, biztonságos és hozzáférhető mechanizmusok álljanak rendelkezésre annak érdekében, hogy véleményüket rendszeresen az őket érintő – jogszabályokkal, szakpolitikákkal, szabályozásokkal, projektekkel és tevékenységekkel kapcsolatos – helyi, nemzeti és nemzetközi környezetvédelmi döntéshozatali folyamatok minden szakaszában meghallgassák. A gyermekeknek környezetvédelmi és emberi jogi oktatást, az életkoruknak megfelelő és hozzáférhető információkat, megfelelő időt és erőforrásokat, valamint támogató és alkalmas környezetet kell biztosítani a szabad, aktív, értelmes és hatékony részvételhez. A gyermekeket tájékoztatni kell a környezettel kapcsolatos konzultációk eredményeiről és visszajelzést kell nekik adni azzal kapcsolatban, hogy a véleményüket hogyan vették figyelembe. Továbbá a gyermekek számára hozzáférést kell biztosítani a gyermekközponturn panasztételi eljárásokhoz és jogorvoslatokhoz, amennyiben a környezetvédelmi kérdések kapcsán a meghallgatáshoz való jogukat nem veszik figyelembe.

28. Nemzetközi szinten az államoknak, a kormányközi szervezeteknek és a nemzetközi nem kormányzati szervezeteknek elő kell segíteniük a gyermekszövetségek és a gyermekek által vezetett szervezetek vagy csoportok bevonását a környezetvédelmi döntéshozatali folyamatokba. Az államoknak biztosítaniuk kell, hogy a gyermekek meghallgatáshoz való jogával kapcsolatos kötelezettségeiket beépítsék a nemzetközi környezetvédelmi döntéshozatali folyamatokba, beleértve a tárgyalásokat és a nemzetközi környezetvédelmi jog eszközeinek végrehajtását. A fiatalok környezetvédelmi döntéshozatali folyamatokban való részvételének fokozására irányuló erőfeszítéseket a gyermekekkel együtt kell kialakítani.

E. A véleménynyilvánítás, az egyesülés és a békés gyülekezés szabadsága (13. és 15. cikk)

29. A gyermekek világszerte egyénileg és közösen is fellépnek a környezetvédelem érdekében, többek között az éghajlatváltozás következményeire való figyelemfelhívással. Az államoknak tiszteletben kell tartani és védeni kell a gyermekeknek a környezetvédelemmel kapcsolatos véleménynyilvánítási, egyesülési és békés gyülekezési szabadságához való jogát, többek között azáltal, hogy biztonságos és kedvező környezetet, valamint olyan jogi és intézményi keretet biztosítanak, amelyen belül a gyermekek hatékonyan gyakorolhatják jogaikat. A gyermekek véleménynyilvánítási, egyesülési és békés gyülekezési szabadságához fűződő jogait csak a törvénynek megfelelően előírt és egy demokratikus társadalomban szükséges korlátozásokkal lehet korlátozni.

30. Azok a gyermekek, akik élnek a véleménynyilvánítás szabadságához való jogukkal, vagy környezetvédelmi kérdésekben tiltakoznak, beleértve a környezetvédelemmel kapcsolatos emberi jogok védelmezőit, gyakran szembesülnek fenyegetésekkel, megfélemlítéssel, zaklatással és más súlyos megtorlásokkal. Az államoknak meg kell védeniük a gyermekek jogait, többek között azáltal, hogy biztonságos és támogató környezetet biztosítanak a gyermekek által szervezett kezdeményezések számára, amelyek célja az emberi jogok védelme az iskolákban és más helyszíneken. Az államoknak, az állami szereplőknek, például a rendőrségnek, és más érdekelt feleknek, köztük a tanároknak, képzésben kell részesülniük a gyermekek polgári és politikai jogairól, beleértve a gyermekek biztonságát biztosító intézkedéseket is. Az államoknak minden megfelelő intézkedést meg kell hozniuk annak biztosítására, hogy a törvényben előírt és szükséges korlátozásokon kívül más korlátozásokat ne vezessenek be az egyesületek létrehozására és az azokhoz való csatlakozásra, illetve a környezetvédelmi tiltakozásokban való részvételre. A rágalmozásra és becsületsértésre vonatkozó jogi szabályozás nem irányulhat a gyermeki

⁸ A Gyermekjogi Bizottság 25. sz. Átfogó Kommentárja (2021) a gyermekek digitális környezettel kapcsolatos jogairól, (2021) bekezdés. 16. és 18. pont.

jogok gyakorlásának ellehetetlenítésére. Az államoknak – a nemzetközi emberi jogi normákkal összhangban – olyan jogszabályokat kell elfogadniuk és végrehajtaniuk, melyek alkalmasak a gyermek emberi jogvédők védelmére. Az államoknak hatékony jogorvoslatot kell biztosítaniuk a gyermekek véleménynyilvánításhoz, békés gyülekezéshez és egyesüléshez való jogának megsértése esetén.

31. Az államoknak elő kell mozdítaniuk, el kell ismerniük és támogatniuk kell a gyermekek pozitív hozzájárulását a környezeti fenntarthatósághoz és az éghajlati igazságossághoz, mint a civil és politikai szerepvállalás fontos eszközét, amelyen keresztül a gyermekek tárgyalhatnak és kiállhatnak jogaik – különösen az egészséges környezethez való joguk – érvényesítéséért és számon kérhetik az államokat.

F. Az információhoz való hozzáférés (13. és 17. cikk)

32. Az információhoz való hozzáférés alapvető fontosságú ahhoz, hogy a gyermekek és szüleik vagy a róluk gondoskodó más személyek megértsék a környezeti ártalmaknak a gyermekek jogaira gyakorolt lehetséges hatásait. Az információhoz való hozzáférés ugyancsak kulcsfontosságú előfeltétel ahhoz, hogy a gyermekek a környezetvédelmi kérdésekkel kapcsolatban érvényesíthessék a véleménynyilvánításhoz, meghallgatáshoz és hatékony jogorvoslatához való jogukat.

33. A gyermekeknek joguk van ahhoz, hogy pontos és megbízható környezeti információkhoz jussanak, többek között az éghajlati és környezeti károk okairól, hatásairól, tényleges és potenciális forrásairól, az alkalmazkodó válaszlépésekről, a vonatkozó éghajlati és környezetvédelmi jogszabályokról, szabályozásokról, az éghajlati és környezeti hatásvizsgálatok, szakpolitikák és tervek megállapításairól, valamint a fenntartható életmóddal kapcsolatos választási lehetőségekről. Az ilyen információk támogatják a gyermekeket abban, hogy megtanulják, mit tehetnek közvetlen környezetükben a hulladékgazdálkodással, az újrahasznosítással és a fogyasztási magatartással kapcsolatban.

34. Az államok kötelesek a környezeti információkat hozzáférhetővé tenni. Az információterjesztési módszereknek a gyermekek életkorának és képességeinek megfelelőnek kell lenniük és elő kell segíteniük az olyan akadályok leküzdését, mint az analfabetizmus, a fogyatékoság, a nyelvi akadályok, a távolság, valamint az információs és kommunikációs technológiához való korlátozott hozzáférés. Az államoknak biztatni kell a médiaszereplőket arra, hogy pontos információkat és anyagokat terjesszenek a környezetvédelemmel kapcsolatban, például olyan intézkedésekről, amelyeket a gyermekek és családjaik az éghajlatváltozással kapcsolatos katasztrófák kockázatainak kezelése érdekében tehetnek.

G. Az erőszak valamennyi formája elleni védelemhez való jog (19. cikk)

35. A környezetkárosodás, beleértve a klímaválságot is, a gyermekek elleni rendszerbántalmazás egyik formája, amely társadalmi összeomlást okozhat a közösségekben és családokban. A szegénység, a gazdasági és társadalmi egyenlőtlenségek, az élelmezési bizonytalanság és a lakóhely elhagyására kényszerítés fokozza annak kockázatát, hogy a gyermekek erőszak, bántalmazás vagy kizsákmányolás áldozatává váljanak. A szegényebb háztartások például kevésbé ellenállóak a környezeti megrázkódtatásokkal szemben, beleértve az éghajlatváltozás által okozott vagy súlyosított megrázkódtatásokat, mint például a tengerszint emelkedése, áradások, ciklonok, légszennyezés, szélsőséges időjárási események, elsvatagosodás, erdőirtás, aszályok, tüzek, viharok és a biológiai sokféleség csökkenése. A környezeti megrázkódtatások következtében fellépő pénzügyi nehézségek, élelmiszer- és tiszta vízhiány, valamint a sérülékeny gyermekvédelmi rendszerek mind aláássák a családok mindennapi életét, többlet terhet róva a gyermekekre, ezáltal növelve a gyermekek kitettségét a nemi alapú erőszakra, a gyermekházasságra, a női nemi szerv csonkításra, a gyermekmunkára, a gyermekek jogellenes elvitelére, az emberkereskedelemre, a kényszerű lakóhely elhagyásra, a szexuális erőszakra és kizsákmányolásra, valamint a bűnözői, fegyveres és/vagy erőszakos szélsőséges csoportokba való toborzásra. A gyermekeket meg kell védeni a fizikai és pszichológiai erőszak minden formájától, valamint az erőszaknak – így különösen a családon belüli és az állatokon elkövetett erőszaknak – való kitettségétől.

36. A gyermekek számára nyújtott szolgáltatásokba való befektetés jelentősen csökkentheti a gyermekeket világszerte fenyegető általános környezeti kockázatokat. Az államoknak ágazatközi intézkedéseket kell elfogadniuk a gyermekek elleni erőszak környezetkárosodással összefüggő mozgatórugóinak kezelésére.

H. A lehető legjobb egészségi állapothoz való jog (24. cikk)

37. Az egészséghez való jog magában foglalja a lehető legmagasabb szintű egészségi állapothoz szükséges létesítmények, javak, szolgáltatások és feltételek sokaságának igénybevételét, ideértve az egészséges környezetet is. Ez a jog az Egyezményben foglalt egyéb jogoktól függ és elengedhetetlenül szükséges azok érvényesítéséhez.

38. Ahogy azt az Egyezmény 24. cikke (2) bekezdésének c) pontja is kifejezetten elismeri: a környezetszennyezés a gyermekek egészségét fenyegető egyik legnagyobb veszély. Ennek ellenére sok országban a környezetszennyezést sokszor figyelmen kívül hagyják és hatását alábecsülik. Az ivóvíz hiánya, a nem megfelelő higiéniai körülmények és a háztartási légszennyezés komoly veszélyt jelentenek a gyermekek egészségére. A múltbeli és jelenlegi ipari tevékenységekhez kapcsolódó szennyezés, beleértve a mérgező anyagoknak és veszélyes hulladékoknak való kitettséget, összetettebb veszélyt jelent az egészségre, és gyakran csak jóval a kitettség után jelentkeznek.

39. Az éghajlatváltozás, a biológiai sokféleség csökkenése és az ökoszisztémák pusztulása akadályozza a gyermekek egészséghez való jogának érvényesülését. Ezek a környezeti tényezők gyakran kölcsönösen hatnak egymásra, súlyosbítva a meglévő egészségügyi egyenlőtlenségeket. Például az éghajlatváltozás okozta hőmérséklet-emelkedés növeli a kórokozó-átvivők és a zoonózisok által terjesztett betegségek kockázatát, valamint a légszennyező anyagok koncentrációját, amelyek gátolják az agy és a tüdő fejlődését és súlyosbítják a légzőszervi megbetegedéseket. Az éghajlatváltozás, a szennyezés és a mérgező anyagok mind-mind a biológiai sokféleség aggasztó mértékű csökkenésének és az ökoszisztémák pusztulásának fő okai, amelyekről az emberi egészség függ. A konkrét hatások közé tartozik a gyermekek immunrendszerének fejlődése szempontjából kritikus fontosságú mikrobiális sokféleség csökkenése, valamint az auto-immun betegségek növekvő gyakorisága, amelyeknek hosszú távú hatásai vannak.

40. A levegő- és vízszennyezés, a mérgező anyagoknak, köztük a vegyi műtrágyáknak való kitettség, a talajromlás- és más típusú környezeti ártalmak növelik a gyermekhalandóságot, különösen az 5 év alatti gyermekek körében, és hozzájárulnak a betegségek, az agyfejlődési zavarok és a későbbi kognitív hiányosságok gyakoriságához. Az éghajlatváltozás hatásait, beleértve a vízhiányt, az élelmezési bizonytalanságot, a vektorok által terjesztett és a vízzel terjedő betegségeket, a légszennyezés fokozódását és a hirtelen és lassan bekövetkező eseményekhez kapcsolódó fizikai traumákat, aránytalanul nagy mértékben viselik a gyermekek.⁹

41. További aggodalomra ad okot a gyermekek jelenlegi és várható pszicho-szociális és mentális egészségi állapota, amelyet a környezeti ártalmak, köztük az éghajlatváltozással kapcsolatos események okoznak. A környezeti károk és a gyermekek mentális egészsége, például a depresszió és az öko-szorongás közötti egyértelmű összefüggés a közegészségügyi és oktatási hatóságok részéről sürgős figyelmet igényel, mind a válaszlépések, mind a megelőzési programok tekintetében.

42. Az államoknak a gyermekeket érintő környezet-egészségügyi problémák kezelésére irányuló intézkedéseket be kell építeniük az egészséggel és a környezettel kapcsolatos nemzeti terveikbe, szakpolitikáikba és stratégiáikba. A gyermekek környezeti egészségét a törvényi, rendeleti és intézményi kereteken belül - ideértve az üzleti szektorral foglalkozó szabályozásokat is - hatékonyan kell védeni ott, ahol élnek, tanulnak, játszanak és dolgoznak. A környezet-egészségügyi előírásoknak összhangban kell lenniük a rendelkezésre álló legjobb tudományos eredményekkel és az összes vonatkozó nemzetközi

⁹ Például: Intergovernmental Panel on Climate Change, Sixth Assessment Report, Summary for Policymakers, SPM.1. ábra, Az adatok azt mutatják, hogy az éghajlatváltozás aránytalan, kumulatív és hosszú távú hatásait a 2020-ban született embereknél tapasztalhatjuk.

iránymutatással, például az Egészségügyi Világszervezet által meghatározottakkal, és azokat szigorúan be kell tartani. Az államoknak az Egyezmény 24. cikke szerinti kötelezettségei irányadók a gyermekek egészségét fenyegető határokon átnyúló és globális veszélyek kezelésére irányuló környezetvédelmi megállapodások kidolgozása és végrehajtása során is.

43. Az egészséghez való jog magában foglalja a környezeti ártalmak által érintett gyermekek számára a magas színvonalú közegészségügyi és egészségügyi létesítményekhez, árukhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférést, és különös figyelmet kell fordítani a hátrányos helyzetű, sérülékeny és nehezen elérhető népességszerepekre, valamint a magas színvonalú várandósgondozásra és anyai egészségügyi ellátására. A létesítményeket, programokat és szolgáltatásokat fel kell készíteni a környezeti egészségügyi veszélyekre való megfelelő reagálásra. Az egészségvédelem vonatkozik azokra a feltételekre is, amelyekre a gyermekeknek szükségük van az egészséges élethez, mint például a biztonságos éghajlat, a biztonságos és tiszta ivóvíz és higiénia, a fenntartható energia, a megfelelő lakhatás, a megfelelő tápanyagtartalmú és biztonságos élelmiszerekhez való hozzáférés és az egészséges munkakörülmények.

44. Az éghajlati és környezeti egészségügyi kockázatokkal szembeni megfelelő védelemhez elengedhetetlen a jó minőségű adatok rendelkezésre állása. Az államoknak értékelniük kell a környezeti ártalmak helyi, nemzeti és határokon átnyúló egészségügyi hatásait, beleértve a halálozás és megbetegedés okait, figyelembe véve a gyermekek teljes életútját, valamint az egyes életszakaszokban a gyermekeket érintő sebezhetőségeket és egyenlőtlenségeket. Meg kell határozni a kiemelt problémákat, az éghajlatváltozás hatásait és az újonnan felmerülő környezet-egészségügyi kérdéseket. A rutinszerű egészségügyi információs rendszereken keresztül gyűjtött adatokon kívül további kutatásokra van szükség például a longitudinális kohorsz-vizsgálatok terén, valamint a várandós nők, csecsemők és gyermekek körében végzett olyan vizsgálatokhoz, amelyek a fejlődés kritikus szakaszaiban fennálló kockázatokat rögzítik.

I. A szociális biztonsághoz és a megfelelő életszínvonalhoz való jog (26. és 27. cikk)

45. A gyermekeknek joguk van a testi, szellemi, lelki, erkölcsi és szociális fejlődésüknek megfelelő életszínvonalhoz. A tiszta, egészséges és fenntartható környezet e jog – különösen a megfelelő lakhatás, az élelmezésbiztonság, a biztonságos és tiszta ivóvíz és a higiénia – érvényesítésének előfeltétele.¹⁰

46. A Bizottság hangsúlyozza, hogy a megfelelő lakhatáshoz, élelemhez, vízhez és higiéniahoz való jogot fenntartható módon kell megvalósítani, többek között az anyagi fogyasztás, az erőforrások és az energia felhasználása, valamint a tér és a természet kismegújítása tekintetében.

47. A környezeti ártalmaknak való kitettségnek közvetlen és strukturális okai vannak, és súlyosbítja a többdimenziós gyermekszegénység hatásait. A környezeti kontextusban különösen fontos az Egyezmény 26. cikke által garantált szociális biztonság. Az államoknak sürgősen be kell vezetniük a társadalombiztosítási politikákba és a szociális védelmi szintekbe olyan elemeket, amelyek védelmet nyújtanak a gyermekeknek és családjaiknak a környezeti sokkokkal és a lassan kialakuló károkkal szemben, beleértve az éghajlatváltozásból eredő károkat is. Az államoknak meg kell erősíteniük a gyermekközpontú szegénységcsökkentő programokat a környezeti kockázatoknak leginkább kitett területeken.

48. A gyermekeknek, ideértve a lakóhelyüket elhagyni kényszerült gyermekeket is, megfelelő, a nemzetközi emberi jogi normáknak megfelelő lakhatáshoz kell jutniuk. A lakhatásnak fenntarthatónak és rugalmasnak kell lennie, és nem szabad szennyezett területekre vagy olyan területekre építeni, ahol a környezetromlás magas kockázata áll

¹⁰ Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Bizottsága, 15. sz. általános megjegyzés (2002) a vízhez való jogról, bekezdés. 3. bekezdés; és Gyermekjogi Bizottság, 15. sz. általános megjegyzés (2013) a gyermeknek az elérhető legmagasabb szintű egészséghez való jogáról, (3) bekezdés. 48.

fenn. A lakásoknak biztonságos és fenntartható energiaforrásokkal kell rendelkezniük a fűtéshez, fűtéshez, világításhoz és megfelelő szellőzéshez, és mentesnek kell lenniük a penésztől, mérgező anyagoktól és füsttől. Hatékonyan kell kezelni a hulladékot és a szemetet, védeni kell a forgalomtól, a túlzott zajtól és a túlzásúfóltságtól, valamint biztosítani kell a biztonságos ivóvízhez, a fenntartható higiéniai és egészségügyi létesítményekhez való hozzáférést.

49. A gyermekeket nem szabad erőszakos kilakoltatásnak alávetni anélkül, hogy előzetesen nem biztosítanak számukra megfelelő alternatív lakhatási lehetőséget, beleértve az energiaügyi és/vagy az éghajlatváltozás mérséklésére és az alkalmazkodásra irányuló intézkedésekkel kapcsolatos fejlesztési és infrastrukturális projektekhez kapcsolódó áttelepítéseket is. Az ilyen projektek előfeltétele kell, hogy legyen a gyermekek jogaira vonatkozó hatásvizsgálat. Különös figyelmet kell fordítani az őslakos gyermekek hagyományos földjeinek megőrzésére és a természeti környezet minőségének védelmére, hogy jogaikat - beleértve a megfelelő életszínvonalhoz való jogukat - élvezhessék.¹¹

50. Az éghajlattal és a környezettel kapcsolatos eseményekhez kapcsolódó, illetve fegyveres konfliktushelyzetekkel összefüggő, határokon átnyúló lakóhely-változtatási és migrációs helyzetekben a Bizottság hangsúlyozza a nemzetközi együttműködés fontosságát és az államok azon kötelezettségét, hogy minden megfelelő jogalkotási, közigazgatási és egyéb intézkedést megtegyenek annak érdekében, hogy a joghatóságuk alá tartozó valamennyi gyermek számára megkülönböztetés nélkül biztosítsák az egyezményben foglalt jogokat. Az illetékes hatóságoknak a befogadástól való döntéskor és a nemzetközi védelem iránti kérelmek elbírálásakor figyelembe kell venniük a gyermekek jogainak a környezetromlás - beleértve az éghajlatváltozást is - hatásai által okozott megsértésének kockázatát, különös tekintettel például arra, hogy a gyermekek számára különösen súlyos következményekkel jár az élelmiszer- vagy egészségügyi szolgáltatások elégtelen biztosítása. Az államok nem toloncolhatják ki a gyermekeket és családjaikat olyan helyre, ahol a környezetromlás káros hatásai miatt súlyos jogsértések valós veszélye fenyegeti őket.

J. Az oktatáshoz való jog (28. cikk és 29. cikk (1) bekezdés e) pont))

51. Az oktatás a gyermekjogokon alapuló környezetvédelmi megközelítés egyik sarokköve. A gyermekek kiemelték, hogy az oktatás fontos szerepet játszik jogaik és a környezet védelmében, valamint a környezeti károkkal szembeni tudatosságuk és felkészültségük növelésében; az oktatáshoz való jog azonban rendkívül érzékeny a környezeti károk hatásaira, mivel azok iskolabezárásokat és -megszakításokat, iskolai lemorzsolódást, valamint iskolák és játszóhelyek pusztulását eredményezhetik.

52. Az Egyezmény 29. cikke (1) bekezdésének e) pontját, amely előírja, hogy a gyermek nevelésének a természeti környezet iránti tisztelet kialakítására kell irányulnia, a 28. cikkel együtt kell értelmezni annak biztosítása érdekében, hogy minden gyermeknek joga legyen a környezeti értékeket tükröző oktatáshoz.¹²

53. A jogokon alapuló környezeti nevelésnek innovatívnak, befogadónak, gyermekközpontúnak, gyermekbarátnak és támogatónak kell lennie. Törekednie kell a gyermek személyiségének, tehetségének és képességeinek fejlesztésére, el kell ismernie a természeti környezet tisztelete és az Egyezmény 29. cikkének (1) bekezdésében foglalt egyéb etikai értékek közötti szoros összefüggést, és egyszerre kell helyi és globális irányultságúnak lennie.¹³ Az iskolai tanterveknek a gyermekek sajátos környezeti, társadalmi, gazdasági és kulturális környezetéhez kell igazodniuk, és elő kell segíteniük a környezetromlás által érintett más gyermekek környezetének megértését. A tananyagoknak tudományosan pontos, naprakész, a fejlődésnek és az életkornak megfelelő környezeti

¹¹ A Gyermekjogi Bizottság 11. sz. Átfogó Kommentárja (2009) az őslakos gyermekekről és az Egyezmény szerinti jogaikról, (2009), bekezdések. 34. és 35. pont.

¹² A Gyermekjogi Bizottság 1. sz. Átfogó Kommentárja (2001) az oktatás céljairól, (1) bekezdés. 13.

¹³ Ibid. 2., 12. és 13. bekezdés.

információkat kell nyújtaniuk. Minden gyermeket fel kell ruházni azokkal a készségekkel, amelyek szükségesek ahhoz, hogy szembenézzenek az életben várható környezeti kihívásokkal, például a katasztrófakockázatokkal és a környezettel kapcsolatos egészségügyi hatásokkal, beleértve az ilyen kihívások kritikus mérlegelésének, a problémamegoldásnak, a kiegyensúlyozott döntéshozatalnak és a környezeti felelősségvállalásnak a képességét, például a fenntartható életmód és fogyasztás révén, a fejlődő képességeiknek megfelelően.

54. A környezeti értékeknek tükröződniük kell az oktatásban részt vevő valamennyi szakember oktatásában és képzésében, beleértve az oktatásban alkalmazott tanítási módszereket, technológiákat és megközelítéseket, az iskolai környezetet és a gyermekek zöld munkahelyekre való felkészítését. A környezeti nevelés túlmutat a formális iskolai oktatáson, és magában foglalja az átélt tapasztalatok és a tanulás széles körét. A felfedező típusú, nem formális és gyakorlati módszerek, mint például a szabadtéri tanulás, az oktatás e céljának megvalósításának előnyös módját jelentik.

55. Az államoknak biztonságos, egészséges és ellenálló infrastruktúrát kell kiépíteniük a hatékony tanulás érdekében. Ez magában foglalja a gyalogos és kerékpáros útvonalak és az iskolába vezető tömegközlekedési eszközök elérhetőségének biztosítását, valamint azt, hogy az iskolák és az alternatív tanulási létesítmények biztonságos távolságban legyenek a szennyezési forrásoktól, áradásoktól, földcsuszamlásoktól és más környezeti veszélyektől, beleértve a szennyezett területeket, valamint a megfelelő fűtéssel és hűtéssel rendelkező épületek és tantermek építését, valamint a megfelelő, biztonságos ivóvízhez és higiéniai szolgáltatásokhoz való hozzáférést.¹⁴ A környezetbarát iskolai létesítmények, például a megújuló energiából származó világítással és fűtéssel, valamint az ehető kertekkel rendelkező létesítmények a gyermekek javát szolgálhatják, és biztosíthatják, hogy az államok eleget tegyenek környezetvédelmi kötelezettségeiknek.

56. Vízhiány, homokviharok, hóhullámok és más súlyos időjárási események idején és után az államoknak biztosítaniuk kell az iskolák fizikai elérhetőségét, különösen a távoli vagy vidéki közösségekben élő gyermekek számára, vagy alternatív oktatási módszerekhez való hozzáférést, például mobil oktatási létesítményeket és távoktatást. Az iskolák klímabiztossá tétele és felújítása során kiemelten kell kezelni a hátrányos helyzetű közösségeket. Az államoknak a lehető leghamarabb alternatív lakhatást kell biztosítaniuk a lakóhelyüket elhagyni kényszerült lakosság számára annak érdekében, hogy az iskolákat ne használják menedékhelyként. A súlyos időjárási események által okozott vészhelyzetekre való reagálás során a fegyveres konfliktus által már érintett területeken az államoknak biztosítaniuk kell, hogy az iskolák ne váljanak a fegyveres csoportok tevékenységének célpontjaivá.

57. Az államoknak fel kell ismerniük és kezelniük kell a környezetromlásnak a gyermekek oktatására gyakorolt aránytalan közvetett és tovagyrűző hatásait, különös figyelmet fordítva a nem-specifikus helyzetekre, például arra, hogy a környezethez kapcsolódó sokkokkal és stresszel szembesülő háztartásokban a gyermekek a további háztartási és gazdasági terhek miatt abbahagyhatják a tanulást.

K. Az őslakos és kisebbségi csoportokhoz tartozó gyermekek jogai (30. cikk)

58. Az őslakos gyermekeket aránytalanul nagy mértékben érinti a biológiai sokféleség csökkenése, a környezetszennyezés és az éghajlatváltozás. Az államoknak figyelembe kell venniük a környezeti károk - például az erdőirtás - hagyományos földterületekre és kultúrára, valamint a természeti környezet minőségére gyakorolt hatását, miközben biztosítják az őslakos gyermekek élethez, túléléshez és fejlődéshez való jogát. Az államoknak intézkedéseket kell hozniuk az őslakos gyermekekkel és családjaikkal való érdemi együttműködésre a környezeti károokra való reagálás során, beleértve az éghajlatváltozás okozta károkat is, megfelelően figyelembe véve és beépítve az őslakos kultúrák és a hagyományos tudás koncepcióit az enyhítési és alkalmazkodási

¹⁴ Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Bizottsága, 15. sz. általános megjegyzés (2002), bekezdések. 12. c) i. pont és 16. b) pont.

intézkedésekbe. Bár az őslakos közösségekben élő gyermekek egyedi kockázatokkal szembesülnek, a hagyományos tudás alkalmazása során oktatóként és szószólóként is felléphetnek a helyi veszélyek hatásainak csökkentése és az ellenálló képesség erősítése érdekében, ha ezt a tudást továbbadják és támogatják. Hasonló intézkedéseket kell hozni a nem őslakos kisebbségi csoportokhoz tartozó gyermekek jogai tekintetében, akiknek jogai, életmódja és kulturális identitása szorosan kapcsolódik a természethez.

L. A pihenéshez, játékhoz, szabadidőhöz és rekreációhoz való jog (31. cikk)

59. A játék és a szabadidő alapvető fontosságú a gyermekek egészsége és jól-léte szempontjából, és elősegíti a kreativitás, a képzelet, az önbizalom, valamint a fizikai, szociális, kognitív és érzelmi erő és készségek fejlődését. A játék és a szabadidő hozzájárul a tanulás minden aspektusához, döntő fontosságú a gyermekek holisztikus fejlődéséhez¹⁵ és fontos lehetőségeket biztosít a gyermekek számára a természeti világ és a biológiai sokféleség felfedezésére és megtapasztalására, ami jótékony hatással van mentális egészségükre és jól-létükre, és hozzájárul a természeti környezet megértéséhez, megbecsüléséhez és gondozásához.

60. Ezzel szemben a nem biztonságos és veszélyes környezet aláássa az Egyezmény 31. cikkének (1) bekezdése szerinti jogok megvalósulását, és kockázati tényezőt jelent a gyermekek egészségére, fejlődésére és biztonságára nézve. A gyermekeknek olyan befogadó játékterekre van szükségük, amelyek közel vannak az otthonukhoz és mentesek a környezeti veszélyektől. Az éghajlatváltozás hatásai súlyosbítják ezeket a kihívásokat, míg az éghajlatváltozással összefüggő, a háztartások jövedelmére gyakorolt stressz csökkentheti a gyermekek pihenésre, szabadidő eltöltésére, rekreációra és játékokra fordítható idejét és lehetőségeit.

61. Az államok hatékony jogalkotási, közigazgatási és egyéb intézkedéseket hoznak annak biztosítására, hogy minden gyermek megkülönböztetés nélkül, biztonságos, tiszta és egészséges környezetben - beleértve a természetes tereket, parkokat és játszótereket - játszhasson és vehessen részt szabadidős tevékenységekben. A közterületek tervezésénél, vidéki és városi környezetben egyaránt kellő súlyt kell fektetni a gyermekek véleményére, és a jól-létüket elősegítő környezet kialakítását prioritásként kell kezelni. Figyelembe kell venni a következőket: (a) a zöld területek, nagy kiterjedésű szabad területek és a természethez való hozzáférés biztosítása biztonságos, megfizethető és hozzáférhető közlekedési eszközökkel a játék és a pihenés céljából; b) a szabad játékokra alkalmas, biztonságos helyi környezet kialakítása, amely mentes a szennyezéstől, veszélyes vegyi anyagoktól és hulladéktól; és c) a közúti közlekedési intézkedések meghozatala a háztartások, iskolák és játszóterek közelében a szennyezettség szintjének csökkentése érdekében, többek között olyan zónák kialakítása révén, amelyekben a játszó, gyalogos és kerékpáros gyermekek elsőbbséget élveznek.

62. Az államoknak jogszabályokat, rendeleteket és iránymutatásokat kell bevezetniük a szükséges költségvetési előirányzatokkal és hatékony ellenőrzési és végrehajtási mechanizmusokkal együtt annak biztosítására, hogy harmadik felek betartsák az Egyezmény 31. cikkét, többek között azáltal, hogy a város- és vidékfejlesztési projekteknél biztonsági előírásokat állapítanak meg minden játékokra, játék- és szabadidős létesítményre, különösen a mérgező anyagokra vonatkozóan. Az éghajlatváltozással összefüggő katasztrófák esetén intézkedéseket kell hozni a jogok helyreállítása és védelme érdekében, többek között biztonságos terek létrehozása vagy helyreállítása, valamint a játék és a kreatív kifejezőmód ösztönzése révén, az ellenálló képesség és a pszichológiai gyógyulás elősegítése érdekében.

¹⁵ A Gyermekjogi Bizottság 17. sz. Átfogó Kommentárja (2013) a gyermek pihenéshez, szabadidőhöz, játékhoz, rekreációs tevékenységekhez, kulturális élethez és művészetekhez való jogáról, bekezdések 9. és 14. c) pontja.

III. A tiszta, egészséges és fenntartható környezethez való jog

63. A gyermekeknek joguk van a tiszta, egészséges és fenntartható környezethez. Ez a jog implicit módon szerepel az Egyezményben, és közvetlenül kapcsolódik különösen a 6. cikk szerinti élethez, túléléshez és fejlődéshez való joghoz, a 24. cikk szerinti, az elérhető legmagasabb szintű egészséghez való joghoz, beleértve a környezetszennyezés veszélyeinek és kockázatainak figyelembevételét is, a 27. cikk szerinti, a megfelelő életszínvonalhoz való joghoz, valamint a 28. cikk szerinti, a 29. cikk szerinti, a természeti környezet tisztelésének fejlesztését is magában foglaló oktatáshoz való joghoz.

64. E jog lényegi elemei rendkívül fontosak a gyermekek számára, mivel ezek közé tartozik a tiszta levegő, a biztonságos és stabil éghajlat, az egészséges ökoszisztémák és a biológiai sokféleség, a biztonságos és elegendő víz, az egészséges és fenntartható élelmiszer és a nem mérgező környezet.¹⁶

65. A gyermekek e jogának megvalósítása érdekében a Bizottság úgy véli, hogy az államoknak haladéktalanul meg kell tenniük a következő intézkedéseket:

(a) A levegőminőség javítása a kültéri és a háztartási légszennyezés csökkentésével a gyermekhalandóság megelőzése érdekében, különösen az 5 év alatti gyermekek körében;

(b) Biztosítani kell a biztonságos és elegendő vízhez és higiéniahoz, valamint egészséges vízi ökoszisztémákhoz való hozzáférést, hogy megelőzzék a vízzel terjedő betegségek terjedését a gyermekek körében;

(c) Az ipari mezőgazdaság és halászat átalakítása az egészséges és fenntartható élelmiszerek előállítására érdekében, amelynek célja az alultápláltság megelőzése és a gyermekek növekedésének és fejlődésének elősegítése;

(d) A szén, a kőolaj és a földgáz használatának méltányos kivezetése, az energiaforrások igazságos és méltányos átmenetének biztosítása, valamint a megújuló energiába, az energiatárolásba és az energiahatékonyságba való beruházás az éghajlati válság kezelése érdekében;

(e) A biológiai sokféleség megőrzése, védelme és helyreállítása;

(f) A gyermekek egészségére és a tengeri ökoszisztémákra veszélyes anyagok tengeri környezetbe történő közvetlen vagy közvetett bevezetésének tilalmával megelőzni a tengersizennyezést;¹⁷

(g) Szigorúan szabályozza és adott esetben megszünteti a gyermekekre aránytalanul káros egészségügyi hatással bíró mérgező anyagok, különösen a fejlődési neurotoxinek előállítását, értékesítését, használatát és kibocsátását.¹⁸

66. Az eljárási elemek, beleértve az információhoz való hozzáférést, a döntéshozatalban való részvételt és a gyermekbarát, hatékony jogorvoslati lehetőségekkel ellátott igazságszolgáltatáshoz való hozzáférést, ugyanolyan fontosak, mint a gyermekek - többek között az oktatáson keresztül történő - képessé tétele arra, hogy saját sorsuk alakítóivá váljanak.

67. Az államoknak be kell építeniük a gyermekek tiszta, egészséges és fenntartható környezethez való jogát nemzeti jogszabályaikba és megfelelő intézkedéseket kell hozniuk annak végrehajtására az elszámoltathatóság megerősítése érdekében. Ezt a jogot minden, a gyermekeket érintő döntésben és intézkedésben érvényesíteni kell, beleértve az oktatással, a szabadidővel, a játékkal, a zöld területekhez való hozzáféréssel, a gyermekvédelemmel, a gyermekek egészségével és a migrációval kapcsolatos politikákat, valamint az Egyezmény végrehajtására vonatkozó nemzeti kereteket.

¹⁶ Lásd [A/74/161](#), [A/75/161](#), [A/76/179](#), [A/HRC/40/55](#), [A/HRC/46/28](#) és [A/HRC/49/53](#).

¹⁷ Egyezmény az Atlanti-óceán északkeleti részének tengeri környezetének védelméről, cikk. 2.2 (a).

¹⁸ Lásd [A/HRC/49/53](#).

IV. Általános végrehajtási intézkedések (4. cikk)

A. Az államok kötelezettsége a gyermekek jogainak tiszteletben tartására, védelmére és kiteljesítésére.

68. Az államoknak tiszta, egészséges és fenntartható környezetet kell biztosítaniuk a gyermekek jogainak tiszteletben tartása, védelme és kiteljesítése érdekében. A gyermekek jogainak tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettség megköveteli, hogy az államok tartózkodjanak attól, hogy a gyermekek jogait a környezet károsításával megsértse. Meg kell védeniük a gyermekeket az egyéb forrásokból és harmadik felek által okozott környezeti károktól, többek között az üzleti vállalkozások szabályozásával. A Részes Államok kötelesek továbbá megelőzni és orvosolni a környezeti veszélyeknek a gyermekek jogaira gyakorolt káros hatásait, még akkor is, ha ezek a veszélyek az emberi ellenőrzésen kívül esnek, például inkluzív korai előrejelző rendszerek létrehozásával. Az államoknak sürgős lépéseket kell tenniük továbbá annak érdekében, hogy teljesítsék a gyermekek jogainak - beleértve a tiszta, egészséges és fenntartható környezethez való jogot - gyakorlásának megkönnyítésére, előmozdítására és biztosítására vonatkozó kötelezettségüket, például a tiszta energiára való áttéréssel és a vízkészletek fenntartható használatát biztosító stratégiák és programok elfogadásával.

69. Az államoknak kellő gondossággal kell eljárniuk, hogy megfelelő megelőző intézkedéseket hozzanak a gyermekek védelme érdekében az ésszerűen előrelátható környezeti károkkal és jogaik megsértésével szemben, kellő figyelmet fordítva az elővigyázatosság elvére. Ez magában foglalja a politikák és projektek környezeti hatásainak értékelését, az előrelátható károk azonosítását és megelőzését, az ilyen károk enyhítését, ha azok nem megelőzhetők, valamint az előrelátható és tényleges károk orvoslására szolgáló időben történő és hatékony jogorvoslatok biztosítását.

70. Az államok kötelesek tiszteletben tartani, védeni és teljesíteni a gyermekek környezethez kapcsolódóan gyakorolt jogait is. A jogok tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettség megköveteli, hogy tartózkodjanak minden olyan intézkedéstől, amely korlátozná a gyermekek jogát arra, hogy véleményt nyilvánítsanak a környezetet érintő kérdésekben, és ne akadályozzák a pontos környezeti információkhoz való hozzáférést, valamint védjék a gyermekeket a környezeti kockázatokkal kapcsolatos téves információktól, valamint az erőszak vagy más megtorlás veszélyétől. A jogok teljesítésének kötelezettsége megköveteli, hogy az államok küzdjenek a gyermekek meghallgatáshoz való jogával kapcsolatos negatív társadalmi attitűdök ellen, és segítsék elő a gyermekek érdemi részvételét a környezetvédelmi döntéshozatalban.

71. Az államoknak tudatos, konkrét és célzott lépéseket kell tenniük a gyermekek környezethez kapcsolódó jogainak teljes körű és hatékony érvényesülése érdekében, beleértve a gyermekek egészséges környezethez való jogát, többek között olyan jogszabályok, politikák, stratégiák vagy tervek kidolgozásával, amelyek tudományos alapokon nyugszanak és összhangban vannak a környezeti egészséggel és biztonsággal kapcsolatos vonatkozó nemzetközi iránymutatásokkal, valamint azáltal, hogy tartózkodnak a gyermekeket kevésbé védő visszalépő intézkedések meghozatalától.

72. Az államok kötelesek a rendelkezésre álló erőforrásaikat maximális mértékben, és szükség esetén a nemzetközi együttműködés keretében pénzügyi, természeti, emberi, technológiai, intézményi és információs forrásokat fordítani a gyermekek környezethez kapcsolódó jogainak megvalósítására. ¹⁹

73. A nemzetközi jogból eredő kötelezettségekre is figyelemmel, beleértve azokat a többoldalú környezetvédelmi megállapodásokban foglaltakat, amelyeknek az államok részesei, az államoknak megmarad a mérlegelési jogkörük a környezetvédelem megfelelő szintjének meghatározása és az egyéb társadalmi célok elérése közötti ésszerű egyensúly megteremtésében a rendelkezésre álló erőforrások fényében. Mindazonáltal ezt a mozgásteret korlátozzák az államoknak az Egyezményből eredő kötelezettségei. A

¹⁹ A Gyermekjogi Bizottság 19. sz. Átfogó Kommentárja (2016) a gyermekek jogainak megvalósítását célzó állami költségvetés-tervezésről, (19) bekezdés. 75.

gyermek a felnőtteknél sokkal nagyobb valószínűséggel szenvednek el súlyos károkat, beleértve a visszafordíthatatlan és életre szóló következményeket és a halált is, a környezeti állapot romlása miatt. Tekintettel fokozott gondoskodási kötelezettségükre, az államoknak ezért olyan környezetvédelmi normákat kell megállapítaniuk és betartatniuk, amelyek megvédik a gyermekeket az ilyen aránytalan és hosszú távú hatásoktól.²⁰

74. Az államoknak biztosítaniuk kell a megbízható, rendszeresen frissített és bontott adatok és kutatások gyűjtését a környezeti károkról, beleértve az éghajlatváltozással kapcsolatos károknak a gyermekek jogaira gyakorolt kockázatait és tényleges hatásait. Tartalmazniuk kell a környezeti ártalmaknak a gyermekek jogaira gyakorolt hatásairól szóló longitudinális adatokat, különösen az egészségre, az oktatásra és az életszínvonalra vonatkozóan a különböző életkorokban. Az ilyen adatoknak és kutatásoknak minden szinten tájékoztatniuk kell a környezetvédelmi jogszabályok, politikák, programok és tervek kidolgozását és értékelését, és azokat nyilvánosan hozzáférhetővé kell tenni.

B. Gyermekjogi hatásvizsgálatok

75. Minden javasolt, illetve már hatályos, a környezetvédelemmel kapcsolatos jogszabály, szakpolitikai döntés, projekt, egyéb szabályozás, költségvetés esetében az Egyezmény 3. cikkének (1) bekezdésével összhangban intenzív gyermekjogi hatásvizsgálatot kell végezni. Az államoknak a végrehajtás előtt és után is meg kell követelniük a környezetre és az éghajlatra gyakorolt lehetséges közvetlen és közvetett hatások értékelését, beleértve a határokon átnyúló, kumulatív, valamint a termelésre és a fogyasztásra gyakorolt, a gyermekek jogainak gyakorlását érintő hatásokat is.

76. Függetlenül attól, hogy a gyermekjogi hatásvizsgálatokat egy környezeti vagy integrált hatásvizsgálat keretébe illesztik be, vagy önálló vizsgálatként végzik el, kiemelt figyelmet kell fordítani a környezeti döntéseknek a gyermekekre, különösen a kisgyermekekre és más, leginkább veszélyeztetett gyermekcsoportokra gyakorolt hatásaira, az Egyezmény szerinti valamennyi joghoz mérten, beleértve a rövid, közép- és hosszú távú, kombinált és visszafordíthatatlan hatásokat, az interaktív és kumulatív hatásokat, valamint a gyermekkor különböző szakaszaiban jelentkező hatásokat. Például a jelentős fosszilis tüzelőanyag-iparral rendelkező államoknak fel kell mérniük a kapcsolódó döntéseiknek a gyermekekre gyakorolt társadalmi és gazdasági hatásait.

77. A gyermekjogi hatásvizsgálatokat a döntéshozatali folyamat lehető legkorábbi szakaszában, a döntéshozatal döntő szakaszaiban és a meghozott intézkedések nyomon követése során kell elvégezni. Az ilyen értékeléseket a gyermekek részvételével kell elvégezni, és kellő súlyt kell fektetni az ő és a tematikus szakértők véleményére. A megállapításokat gyermekbarát nyelven és a gyermekek által használt nyelveken kell közzétenni.

C. A gyermekek jogai és az üzleti szféra

78. A vállalkozásoknak kötelességük tiszteletben tartani a gyermekek környezethez fűződő jogait. Az államoknak kötelességük megvédeni a gyermekek jogaival való visszaélést harmadik felek, köztük az üzleti vállalkozások részéről.²¹

79. Az üzleti tevékenység jelentős környezeti károk forrása lehet, és hozzájárulhat a gyermekek jogainak megsértéséhez. Ilyen károkat okoz például a veszélyes és mérgező anyagok előállítás, használata, kibocsátása és ártalmatlanítása, a fosszilis tüzelőanyagok kitermelése és elégetése, az ipari levegő- és vízszennyezés, valamint a nem fenntartható mezőgazdasági és halászati gyakorlat. A vállalkozások jelentősen hozzájárulnak az üvegházhatású gázok kibocsátásához, ami hátrányosan érinti a gyermekek jogait, valamint az éghajlatváltozás következményeihez kapcsolódó rövid és hosszú távú jogsérelmekhez.

²⁰ [A/HRC/37/58](#), bekezdések. 56. és 57. pont.

²¹ A Gyermekjogi Bizottság 16.sz. Átfogó Kommentárja (2013) az üzleti szektornak a gyermekek jogaira gyakorolt hatásával kapcsolatos állami kötelezettségekről, (1) bekezdés. 28., 42. és 82. pont.

Az üzleti tevékenységek és műveletek következményei alááshatják a gyermekek és családjaik képességét arra, hogy alkalmazkodjanak az éghajlatváltozás hatásaihoz, például ott, ahol a földterületek degradálódtak, ami súlyosítja az éghajlati stresszt. Az államoknak a meglévő technológiák megosztásával és hozzáférhetővé tételével, valamint az üzleti tevékenységekre és értékláncokra gyakorolt befolyással kell erősíteniük a gyermekek jogainak megvalósulását az éghajlatváltozás megelőzése, mérséklése és az ahhoz való alkalmazkodás érdekében.

80. Az államok kötelesek keretet biztosítani annak biztosítására, hogy a vállalkozások hatékony, a gyermekek jogait figyelembe vevő jogszabályok, szabályozás, végrehajtás és politikák, valamint korrekciós, nyomon követési, koordinációs, együttműködési és tudatosságnövelő intézkedések révén tiszteletben tartsák a gyermekek jogait. Az államoknak meg kell követelniük a vállalkozásoktól, hogy végezzenek gyermekjogi szempontú átvilágítási eljárásokat a környezetre és a gyermekek jogaira gyakorolt hatásuk azonosítása, megelőzése, enyhítése és elszámoltatása érdekében. Az ilyen kellő gondosság kockázatalapú folyamat, amely magában foglalja az erőfeszítések összpontosítását ott, ahol a környezeti károkból eredő kockázatok súlyosak és valószínűsíthetően megvalósulnak, különös figyelmet fordítva a gyermekek bizonyos csoportjainak, például a dolgozó gyermekeknek való kitettségére. Azonnali lépéseket kell tenni abban az esetben, ha a gyermekeket áldozatként azonosítják, hogy megelőzzék az egészségüket és fejlődésüket érő további károkat, valamint hogy az okozott károkat megfelelő és hatékony módon, időben és hatékonyan helyreállítsák.

81. A Bizottság azt ajánlja, hogy a vállalkozások az érdekelt felekkel - köztük a gyermekekkel - partnerségben dolgozzanak ki olyan átvilágítási eljárásokat, amelyek a gyermekek jogaira gyakorolt hatások értékelését beépítik a működésükbe. A marketingszabványoknak biztosítaniuk kell, hogy a vállalkozások ne vezessék félre a fogyasztókat, különösen a gyermekeket az ún. zöldre festés/mosás ('green-washing / sheening' gyakorlatával, amellyel a vállalkozások hamisan állítják be a környezeti károk megelőzésére vagy mérséklésére irányuló erőfeszítéseket.

D. Az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés és jogorvoslathoz való jog

82. A jogsértések orvoslására és a társadalmi igazságosság előmozdítására hatékony jogorvoslatoknak kell rendelkezésre állniuk.²² Annak ellenére, hogy a gyermekek számos környezetvédelmi és éghajlat-változási ügy élharcosai, és az Egyezmény értelmében jogok birtokosaiként ismerik el őket, a gyermekek - státuszukból adódóan - számos államban akadályokba ütköznek a jogképesség megszerzésében, ami korlátozza a környezeti vonatkozású jogaik érvényesítésének lehetőségeit .

83. Az államoknak biztosítaniuk kell a gyermekek számára az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés útjait, beleértve a gyermekbarát, nem-i szempontokat és a fogyatékosokat is figyelembe vevő panaszmechanizmusokat, hogy a környezeti ártalmakkal kapcsolatos jogaik megsértése esetén hatékony bírói, kvázi bírói és nem bírói mechanizmusokhoz - beleértve a gyermekközpontú nemzeti emberi jogi intézményekhez - hozzáférhessenek. Ez magában foglalja az akadályok elhárítását a gyermekek előtt, hogy maguk kezdeményezzenek eljárásokat, a perindítási szabályok módosítását és a nemzeti emberi jogi intézmények felhatalmazását arra, hogy fogadják a gyermekek panaszait.

84. Rendelkezésre kell állniuk mechanizmusoknak a közvetlen vagy előrelátható károkra, valamint a gyermekek jogainak múltbeli vagy jelenlegi megsértésére vonatkozó követelésekre. Az államoknak biztosítaniuk kell, hogy ezek a mechanizmusok megkülönböztetés nélkül minden, a joghatóságuk alá tartozó gyermek számára könnyen elérhetőek legyenek, beleértve a határaikon kívül élő gyermekeket is, akiket a határaikon belül bekövetkezett állami cselekmények vagy mulasztások következtében keletkezett határokon átnyúló károk érintenek.

²² A Gyermekjogi Bizottság 5. sz. Átfogó Kommentárja (2003) az Egyezmény általános végrehajtási intézkedéseiről, 24. bekezdés; és a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya, 24. cikk. 2 (3).

85. Az államoknak rendelkezniük kell a kollektív panaszok, például a csoportos keresetek és a közérdekű peres eljárások lehetőségéről,²³ és meg kell hosszabbítaniuk a gyermekek jogainak környezeti ártalmak miatti megsértésével kapcsolatos elévülési határidőket.

86. A határokon átnyúló hatások, az okozati összefüggések és a kumulatív hatások miatti környezeti károkkal kapcsolatos ügyek összetettsége hatékony jogi képviselőt tesz szükségessé. A pereskedés gyakran hosszadalmas folyamat, és a nemzetek feletti szervek általában megkövetelik a hazai jogorvoslati lehetőségek kimerítését a panasz benyújtása előtt. A gyermekeknek ingyenes jogi és megfelelő egyéb segítséghez kell jutniuk, beleértve a jogi segítségnyújtást és a hatékony jogi képviselőt, és lehetőséget kell biztosítani számukra, hogy meghallgassák őket az őket érintő bírósági vagy közigazgatási eljárásokban. Az államoknak további intézkedéseket kell fontolóra venniük a jogorvoslatot kereső gyermekek költségeinek csökkentése érdekében, például a hátrányos költségelszámolással szembeni védelem révén, hogy csökkentsék a környezetvédelmi ügyekben közérdekű ügyeket indító gyermekek pénzügyi kockázatát.

87. Az elszámoltathatóság javítása és a gyermekek környezeti ügyekben való igazságszolgáltatáshoz való hozzáféréseinek elősegítése érdekében az államoknak meg kell vizsgálniuk a számos változó és információhiány mellett az ok-okozati összefüggés megállapítására vonatkozó, a gyermek felperesekre háruló megterhelő bizonyítási teher áthelyezésének lehetőségeit.

88. A gyermekek különösen nehezen juthatnak jogorvoslathoz olyan esetekben, amikor olyan üzleti vállalkozásokról van szó, amelyek jogaik megsértését okozhatják vagy ahhoz hozzájárulhatnak, különösen az országhatárokon átívelő és globális hatások tekintetében. Az államok kötelesek nem bírósági és bírósági mechanizmusokat létrehozni annak érdekében, hogy hatékony jogorvoslathoz való hozzáférést biztosítsanak a gyermekek jogainak üzleti vállalkozások általi megsértése esetén, beleértve a területen kívüli tevékenységük és működésük következtében elkövetett jogsértéseket is, feltéve, hogy ésszerű kapcsolat áll fenn az állam és az érintett magatartás között. A nemzetközi normákkal összhangban a vállalkozásoktól elvárják, hogy hatékony panaszkezelési mechanizmusokat hozzanak létre vagy vegyenek részt azokban a gyermekek számára, akik jogaik ilyen jellegű megsértésének áldozatai lettek. Az államoknak biztosítaniuk kell továbbá a szabályozó ügynökségek rendelkezésre állását, figyelemmel kell kísérniük a visszaéléseket, és megfelelő jogorvoslatot kell biztosítaniuk a gyermekek jogainak a környezeti ártalmakkal kapcsolatos megsértése esetén.

89. A megfelelő jóvátétel magában foglalja a jóvátételt, a megfelelő kártérítést, az elégtételt, a rehabilitációt és a megismétlődés tilalmának garanciáit, mind a környezet, mind az érintett gyermekek tekintetében, beleértve az orvosi és pszichológiai segítséghez való hozzáférést. A jóvátételi mechanizmusoknak figyelembe kell venniük a gyermekek különleges sebezhetőségét a környezetkárosítás hatásaival szemben, beleértve a károk lehetséges visszafordíthatatlanságát és élethosszig tartó jellegét. A kártérítésnek gyorsnak kell lennie, hogy korlátozza a folyamatban lévő és jövőbeli jogsértéseket. A jogorvoslat újszerű formáinak alkalmazását ösztönzik, mint például a generációk közötti bizottságok létrehozására vonatkozó utasítások, amelyekben a gyermekek aktívan részt vesznek, hogy meghatározzák és felügyeljék az éghajlatváltozás hatásainak mérséklésére és az azokhoz való alkalmazkodásra irányuló intézkedések gyors végrehajtását.

90. Az alkalmazandó nemzetközi és regionális emberi jogi mechanizmusokhoz való hozzáférést biztosítani kell, többek között a kommunikációs eljárásról szóló fakultatív jegyzőkönyv ratifikálása révén. Az ilyen mechanizmusokról és azok igénybevételének módjáról szóló információkat széles körben meg kell ismertetni a gyermekek, a szülők, a gondviselők és a gyermekekkel és a gyermekek érdekében dolgozó szakemberek körében.

²³ A Gyermekjogi Bizottság 16. sz. Átfogó Kommentárja (2013), (1) bekezdés. 68. pont; és a 25. számú Átfogó Kommentárja (2021), 68. pont. 44.

E. Nemzetközi együttműködés

91. Az államok kötelesek külön-külön és közösen, nemzetközi együttműködés keretében fellépni a gyermekek jogainak tiszteletben tartása, védelme és teljesítése érdekében. Az Egyezmény 4. cikke hangsúlyozza, hogy az Egyezmény végrehajtása a világ államainak együttműködése,²⁴ és a gyermekek jogainak az Egyezmény szerinti teljes körű megvalósítása részben attól függ, hogy az államok hogyan működnek együtt. Az éghajlatváltozás, a környezetszennyezés és a biológiai sokféleség csökkenése egyértelműen a gyermekek jogait fenyegető globális veszélyek sürgős példái, amelyek megkövetelik az államok együttműködését, ami valamennyi ország lehető legszélesebb körű együttműködését és részvételét igényli a hatékony és megfelelő nemzetközi válaszadásban.²⁵ Az egyes államok nemzetközi együttműködési kötelezettségei részben az adott állam helyzetétől függenek. Az éghajlatváltozással összefüggésben az ilyen kötelezettségek megfelelően az üvegházhatást okozó gázok történelmi és jelenlegi kibocsátásának, valamint a közös, de differenciált felelősség fogalmának és az államok képességeinek figyelembevételével, a különböző nemzeti körülmények fényében irányadóak,²⁶ miközben megkövetelik, hogy a fejlett államok technikai és pénzügyi segítséget nyújtsanak a fejlődő államoknak az Egyezmény 4. cikkével összhangban. Az államoknak nemzetközi együttműködést kell folytatniuk a gyermekek jogainak és a környezetvédelmi átvilágítási eljárások kidolgozására és végrehajtására vonatkozó szabványok megfeleléségének biztosítása érdekében.

92. Általánosságban a fejlett államok kötelezettséget vállaltak arra, hogy támogatják a fejlődő országokban az egymást keresztező globális környezeti kihívások kezelésére irányuló fellépést azáltal, hogy megkönnyítik a zöld technológia átadását és hozzájárulnak a környezetvédelmi intézkedések finanszírozásához, összhangban a nemzetközileg elfogadott éghajlat-változási és biodiverzitás-finanszírozási célokkal. Az Egyezménynek a globális környezetvédelmi döntésekben, többek között az államok nemzetközi enyhítési, alkalmazkodási és kárenyhítési stratégiáiban is központi szerepet kell játszania.²⁷ Az adományozó államok környezetvédelemmel kapcsolatos programjainak jogalapúnak kell lenniük, míg a nemzetközi környezetvédelmi finanszírozásban és támogatásban részesülő államoknak meg kell fontolniuk, hogy a támogatás jelentős részét kifejezetten a gyermekközpontú programokra fordítsák. A végrehajtási iránymutatásokat felül kell vizsgálni és aktualizálni kell, hogy figyelembe vegyék az államok gyermekjogi kötelezettségeit.

93. Az államoknak biztosítaniuk kell, hogy a nemzetközi környezetvédelmi finanszírozási mechanizmusok és nemzetközi szervezetek által támogatott környezetvédelmi intézkedések tiszteletben tartsák, védjék és proaktívan törekedjenek a gyermekek jogainak teljesítésére. Az államoknak a gyermekeket érő károk kockázatának felmérésére vonatkozó szabványokat és eljárásokat kell beépíteniük az új környezetvédelmi projektek tervezésébe és végrehajtásába, és intézkedéseket kell hozniuk a károk kockázatának mérséklésére, az Egyezménnyel és a hozzá csatolt fakultatív jegyzőkönyvekkel összhangban. Az államoknak együtt kell működniük a gyermekek jogainak megsértése esetén a hatékony jogorvoslathoz való hozzáférést biztosító eljárások és mechanizmusok létrehozásának és végrehajtásának támogatása érdekében ebben az összefüggésben.

²⁴ A Gyermekjogi Bizottság 5. sz. Átfogó Kommentárja (2003), (2) bekezdés. 60.

²⁵ Az Egyesült Nemzetek Éghajlat-változási keretegyezményének Preambuluma; valamint az Emberi Jogi Tanács 26/27. és 29/15. számú határozata.

²⁶ Az ENSZ Éghajlat-változási Keretegyezményének Preambuluma és 3. cikk (1) bekezdése; a Párizsi Megállapodás 2. cikkének (2) bekezdés; valamint az Emberi Jogi Tanács 26/27. és 29/15. sz. határozata.

²⁷ ENSZ Éghajlat-változási Keretegyezmény 4. cikkének (5) bekezdés; és a Párizsi Megállapodás, 4. cikkének (5) bekezdés. 9 (1).

94. Az államoknak jöhiszeműen együtt kell működniük a kiszolgáltatott helyzetben lévő embereket érő környezeti károk kezelésére irányuló globális válaszlépések kialakításában és finanszírozásában, különös figyelmet fordítva a gyermekek jogainak védelmére, tekintettel a környezeti kockázatokkal szembeni különleges sebezhetőségükre, valamint az éghajlati zavarok hirtelen és lassan jelentkező formáinak a gyermekekre, közösségeikre és nemzeteikre gyakorolt pusztító hatásainak kezelésére. Az államoknak együtt kell működniük a konfliktus megelőzésre és a béke fenntartására irányuló erőfeszítésekbe való befektetésben, amelyek pozitívan hozzájárulnak a fegyveres konfliktusokból eredő, a gyermekeket érő környezeti károk enyhítéséhez, és figyelembe kell venniük a gyermekek véleményét a béketeremtés és a békeépítés során.

V. Éghajlatváltozás

A. Kárenyhítés

95. A Bizottság sürgős kollektív fellépésre szólítja fel az összes államot az üvegházhatású gázok kibocsátásának mérséklése érdekében, összhangban emberi jogi kötelezettségeikkel. Különösen a történelmi és jelenlegi nagy kibocsátóknak kell vezető szerepet vállalniuk az enyhítési erőfeszítésekben.

96. A globális felmelegedés korlátozására irányuló nemzetközi kötelezettségvállalások teljesítése terén tapasztalt elégtelen előrehaladás a gyermekeket az üvegházhatású gázok nagyobb koncentrációjú kibocsátásával és az ebből eredő hőmérséklet-emelkedéssel összefüggő folyamatos és gyorsan növekvő károknak teszi ki. A kutatók figyelmeztetnek a fordulópontokra, amelyek olyan küszöbértékek, amelyeken túl bizonyos hatások már nem kerülhetők el, és amelyek súlyos és bizonytalan kockázatokat jelentenek a gyermekek jogaira nézve. A fordulópontok elkerülése sürgős és ambiciózus intézkedéseket igényel az üvegházhatású gázok légköri koncentrációjának csökkentése érdekében.

97. Az enyhítési célkitűzéseknek és intézkedéseknek a rendelkezésre álló legjobb tudományos eredményeken kell alapulniuk, és azokat rendszeresen felül kell vizsgálni annak érdekében, hogy a legkésőbb 2050-re a nettó nulla szén-dioxid-kibocsátás eléréséhez vezető utat úgy biztosítsák, hogy az ne okozzon kárt a gyermekeknek. Az éghajlatváltozással foglalkozó kormányközi munkacsoport rámutatott, hogy a közeljövőben feltétlenül fel kell gyorsítani az éghajlatváltozás mérséklésére irányuló erőfeszítéseket, hogy a hőmérséklet-emelkedést az iparosodás előtti szinthez képest 1.5°C alatt tartsuk, és hogy a nemzetközi együttműködés, a méltányosság és a jogokon alapuló megközelítések kulcsfontosságúak az éghajlatváltozás mérséklésére irányuló ambiciózus célok eléréséhez.²⁸

98. Amikor az Egyezményrel összhangban meghatározzák enyhítő intézkedéseik megfelelőségét, valamint szem előtt tartva az ezen intézkedések esetleges káros hatásainak megelőzésének és kezelésének szükségességét, az államoknak a következő kritériumokat kell figyelembe venniük:

(a) Az enyhítési célkitűzéseknek és intézkedéseknek egyértelműen jelezniük kell, hogy miként tartják tiszteletben, védik és teljesítik a gyermekek Egyezmény szerinti jogait. Az államoknak átlátható módon és kifejezetten a gyermekek jogaira kell összpontosítaniuk a nemzeti szinten meghatározott hozzájárulások előkészítése, kommunikálása és frissítése során.²⁹ Ez a kötelezettség más folyamatokra is kiterjed, beleértve a kétéves átláthatósági jelentéseket, a nemzetközi értékeléseket és felülvizsgálatokat, valamint a nemzetközi konzultációkat és elemzéseket;³⁰

(b) Az államoknak egyéni felelősségük van az éghajlatváltozás mérséklése terén, hogy teljesítsék az egyezményből és a nemzetközi környezetvédelmi jogból eredő kötelezettségeiket, beleértve a Párizsi Megállapodásban foglalt azon kötelezettségvállalást,

²⁸ Lásd <https://www.ipcc.ch/assessment-report/ar6/>.

²⁹ Párizsi Megállapodás, art. 4 (2).

³⁰ Ibid., art. 14 (4).

hogy a globális átlaghőmérséklet emelkedését jóval az iparosodás előtti szinthez képest 2°C alatt tartják, és folytatják az arra irányuló erőfeszítéseket, hogy a hőmérséklet-emelkedést 2030-ig az iparosodás előtti szinthez képest 1,5°C-ra korlátozzák.³¹ Az enyhítő intézkedéseknek tükrözniük kell az egyes részes államok méltányos részét az éghajlatváltozás enyhítésére irányuló globális erőfeszítésekből, a gyermekek jogainak folyamatos és súlyosbodó megsértése elleni védelemhez szükséges teljes csökkentés fényében. Minden egyes államnak és az összes államnak együtt dolgozva folyamatosan meg kell erősítenie az éghajlatváltozással kapcsolatos kötelezettségvállalásokat a lehető legmagasabb szintű ambícióval, valamint a közös, de differenciált felelősségükkel és a megfelelő kapacitásaikkal összhangban. A magas jövedelmű államoknak továbbra is vezető szerepet kell vállalniuk az egész gazdaságra kiterjedő abszolút kibocsátás-csökkentési célok vállalásával, és valamennyi államnak a különböző nemzeti körülmények fényében úgy kell fokoznia a mérséklési intézkedéseket, hogy az a lehető legnagyobb mértékben védje a gyermekek jogait;³²

(c) Az egymást követő enyhítő intézkedéseknek és az aktualizált kötelezettségvállalásoknak az államok erőfeszítéseit kell képviselniük az idő előrehaladtával,³³ szem előtt tartva, hogy a katasztrofális éghajlatváltozás és a gyermekek jogait érő károk megelőzésének időkerete rövidebb, és sürgős cselekvést igényel;

(d) A rövid távú enyhítő intézkedéseknek figyelembe kell venniük azt a tényt, hogy a fosszilis tüzelőanyagok gyors kivonásának késleltetése magasabb kumulatív kibocsátást és ezáltal a gyermekek jogainak előreláthatóan nagyobb sérelmét eredményezi;

(e) Az enyhítő intézkedések nem támaszkodhatnak arra, hogy az üvegházhatású gázokat a jövőben, nem bizonyított technológiák segítségével távolítsák el a légkörből. Az államoknak most kell prioritásként kezelniük a gyors és hatékony kibocsátás-csökkentést annak érdekében, hogy a lehető legrövidebb időn belül támogassák a gyermekek jogainak teljes körű gyakorlását, és elkerüljék a természet visszafordíthatatlan károsodását. .³⁴

99. Az államoknak meg kell szüntetniük az állami vagy magánszereplőknek nyújtott támogatásokat az olyan tevékenységekbe és infrastruktúrába történő beruházásokhoz, amelyek nincsenek összhangban az alacsony üvegházhatású gázkibocsátási pályákkal, mint enyhítő intézkedés a további károk és kockázatok megelőzésére.

100. A fejlett államoknak segíteniük kell a fejlődő országokat az enyhítő intézkedések tervezésében és végrehajtásában, hogy segítsenek a kiszolgáltatott helyzetben lévő gyermekeknek. A segítségnyújtás magában foglalhatná pénzügyi és technikai szakértelem és információ biztosítását, valamint egyéb olyan kapacitásépítő intézkedéseket, amelyek kifejezetten hozzájárulnak az éghajlatváltozás által a gyermekeknek okozott károk megelőzéséhez.³⁵

B. Kiigazítási intézkedések

101. Mivel az éghajlatváltozással összefüggő, a gyermekek jogait érintő hatások fokozódnak, erőteljesen és sürgősen növelni kell a gyermekekre érzékeny, a nemekre és a fogyatékosokra reagáló és a fogyatékosokat is figyelembe vevő kiigazítási intézkedések és a kapcsolódó források tervezését és végrehajtását. Az államoknak

³¹ Ibid., art. 2. cikk (1) bekezdésének a) pontja; és *Sacchi et al. kontra Argentína* (CRC/C/88/D/104/2019), para. 10.6. Lásd még *Sacchi et al. kontra Brazília* (CRC/C/88/D/105/2019), *Sacchi et al. kontra Franciaország* (CRC/C/88/D/106/2019) és *Sacchi et al. kontra Németország* (CRC/C/88/D/107/2019) és *Sacchi et al. kontra Törökország* (CRC/C/88/D/108/2019).

³² Párizsi Megállapodás, art. 4 (4).

³³ Ibid., arts. 3. és 4. cikk (3) bekezdés.

³⁴ ENSZ Éghajlat-változási Keretegyezmény 4. cikk (1) bekezdésének h)-j) pontja és (2) bekezdésének b) pontja; és Párizsi Megállapodás Preambuluma és 4. cikk (8) bekezdés, 12. és 13. cikk.

³⁵ Párizsi Megállapodás, art. 13 (9).

azonosítaniuk kell a gyermekek éghajlatváltozással összefüggő sebezhetőségét a gyermekek számára nyújtott alapvető szolgáltatások, mint például a víz és a higiénia, az egészségügyi ellátás, a védelem, a táplálkozás és az oktatás elérhetőségét, minőségét, méltányosságát és fenntarthatóságát illetően. Az államoknak fokozniuk kell jogi és intézményi kereteik éghajlatváltozással szembeni ellenálló képességét, és biztosítaniuk kell, hogy nemzeti alkalmazkodási terveik és meglévő szociális, környezetvédelmi és költségvetési politikáik foglalkozzanak az éghajlatváltozással kapcsolatos kockázati tényezőkkel, segítve a joghatóságuk alá tartozó gyermekeket az éghajlatváltozás elkerülhetetlen hatásaihoz való alkalmazkodásban. Ilyen intézkedések például a gyermekvédelmi rendszerek megerősítése a kockázatos helyzetekben, a vízhez, a higiéniahoz és az egészségügyi ellátáshoz, valamint a biztonságos iskolai környezethez való megfelelő hozzáférés biztosítása, valamint a szociális biztonsági hálók és védelmi keretek megerősítése, miközben a gyermekek élethez, túléléshez és fejlődéshez való jogának elsőbbséget kell élveznie. Az egészséges ökoszisztémák és a biológiai sokféleség szintén fontos szerepet játszanak az ellenálló képesség és a katasztrófa-kockázat csökkentésének támogatásában.

102. A kiigazítási intézkedések során, beleértve a katasztrófa-kockázat csökkentését, a felkészültséget, a reagálást és a helyreállítási intézkedéseket, kellő súlyt kell fektetni a gyermekek véleményére. A gyermekeket fel kell készíteni arra, hogy megértsék az éghajlattal kapcsolatos döntéseknek a jogaikra gyakorolt hatásait, és lehetőséget kell biztosítani számukra, hogy érdemben és hatékonyan részt vehessenek a döntéshozatali folyamatokban. Sem az kiigazítási intézkedések tervezése, sem azok végrehajtása nem hozhat hátrányos megkülönböztetést a fokozottan veszélyeztetett gyermekcsoportokkal szemben, mint például a kisgyermekek, a lányok, a fogyatékkal élő gyermekek, a migrációs helyzetben lévő gyermekek, az őslakos gyermekek, valamint a szegénység vagy fegyveres konfliktusok által sújtott gyermekek. Az államoknak további intézkedéseket kell hozniuk annak biztosítására, hogy az éghajlatváltozás által érintett, kiszolgáltatott helyzetben lévő gyermekek élvezhessék jogukat, többek között a kiszolgáltatottság mögöttes okainak kezelése révén.

103. A kiigazítási intézkedéseknek a rövid és hosszú távú hatások csökkentésére kell irányulniuk, például a megélhetés fenntartása, az iskolák védelme és a fenntartható vízgazdálkodási rendszerek fejlesztése révén. A gyermekek élethez és egészséghez való jogának a közvetlen fenyegetésekkel - például szélsőséges időjárási eseményekkel - szembeni védelméhez szükséges intézkedések közé tartozik a korai előrejelző rendszerek létrehozása, valamint az infrastruktúra fizikai biztonságának és ellenálló képességének növelése, beleértve az iskolai, a vízellátási, a higiéniai és az egészségügyi infrastruktúrát, az éghajlatváltozással kapcsolatos veszélyek kockázatának csökkentése érdekében. Az államoknak vészhelyzeti reagálási terveket kell elfogadniuk, például olyan intézkedéseket, amelyek inkluzív korai előrejelző rendszereket, humanitárius segítséget, valamint mindenki számára elérhető élelmiszert, vizet és higiénia-t biztosítanak. A kiigazítási intézkedések megfogalmazásakor figyelembe kell venni a vonatkozó nemzeti és nemzetközi szabványokat is, például a 2015-2030-as Sendai keretrendszerben foglaltakat a katasztrófa-kockázatok csökkentésére. A kiigazítási keretrendszereknek foglalkozniuk kell az éghajlatváltozás okozta migrációval és a lakóhelyváltoztatással, és rendelkezéseket kell tartalmazniuk a gyermekjogokon alapuló megközelítés biztosítására e kérdésekben. Az éghajlatváltozással kapcsolatos közvetlen veszélyek, például szélsőséges időjárási események esetén az államoknak biztosítaniuk kell minden olyan információ azonnali terjesztését, amely lehetővé teszi a gyermekek, gondozók és közösségek számára, hogy védelmi intézkedéseket tegyenek. Az államoknak erősíteniük kell a gyermekek és közösségek tudatosságát a katasztrófa-kockázat csökkentésére és megelőzésére irányuló intézkedésekkel kapcsolatban.

C. Veszteségek és Károk ('Loss and Damages')

104. A Párizsi Megállapodásban a felek kitértek az éghajlatváltozás káros hatásaiból eredő veszteségek és károk elhárításának, minimalizálásának és kezelésének fontosságára. Az

emberi jogok szemszögéből nézve az éghajlatváltozás káros hatásai jelentős veszteségekhez és károkhoz vezetnek, különösen a fejlődő világban élők számára.

105. Az éghajlattal kapcsolatos veszteségek és károk a gyermekeket és jogaikat közvetlenül és közvetve is érinthetik. A közvetlen hatások közé tartoznak azok az esetek, amikor mind a hirtelen fellépő szélsőséges időjárási események, például árvizek és heves esőzések, mind a lassan bekövetkező események, például a szárazságok, az Egyezmény szerinti jogok megsértéséhez vezetnek. A közvetett hatások közé tartozhatnak azok a helyzetek, amikor az államok, közösségek és szülők arra kényszerülnek, hogy a tervezett programoktól - például az oktatás és az egészségügy terén - elvont forrásokat a környezeti válságok kezelésére csoportosítsák át.

106. E tekintetben döntő fontosságú, hogy a veszteségeket és károkat az éghajlatváltozás elleni fellépés harmadik pilléréként ismerjük el a mérséklés és az alkalmazkodás mellett. Az államokat arra ösztönzik, hogy vegyék figyelembe, hogy emberi jogi szempontból a veszteség és kár szorosan kapcsolódik a jogorvoslathoz való joghoz és a jóvátétel elvéhez, beleértve a helyreállítást, a kártérítést és a rehabilitációt.³⁶ Az államoknak intézkedéseket kell hozniuk, többek között nemzetközi együttműködés révén, hogy pénzügyi és technikai segítséget nyújtsanak az egyezményben foglalt jogok gyakorlására kiható veszteségek és károk kezelésére.

D. Vállalkozások és az éghajlatváltozás

107. Az államoknak minden szükséges, megfelelő és ésszerű intézkedést meg kell hozniuk a gyermekek jogait érintő, az éghajlatváltozással kapcsolatos, az üzleti vállalkozások által okozott vagy fenntartott károkkal szembeni védelem érdekében, míg a vállalkozásoknak kötelességük tiszteletben tartani a gyermekek jogait az éghajlatváltozással kapcsolatban. Az államoknak biztosítaniuk kell, hogy a vállalkozások gyorsan csökkentsék kibocsátásaikat, és meg kell követelniük a vállalkozásoktól, beleértve a pénzügyi intézményeket is, hogy végezzenek környezeti hatásvizsgálatokat és a gyermekek jogaira vonatkozó átvilágítási eljárásokat annak biztosítása érdekében, hogy azonosítsák, megelőzzék, enyhítsék és számon kérjék, hogyan kezelik a gyermekek jogaira gyakorolt, az éghajlatváltozással kapcsolatos tényleges és potenciális káros hatásokat, beleértve a termeléssel és fogyasztással kapcsolatos tevékenységekből eredő, valamint az értékláncukhoz és globális működésükhöz kapcsolódó hatásokat.³⁷

108. Az államoknak kötelessége, hogy foglalkozzanak a gyermekek jogait érő károkkal és az éghajlatváltozással kapcsolatos kockázatokkal az üzleti vállalkozások határaikon kívüli tevékenységeivel és működésével összefüggésben, feltéve, hogy ésszerű kapcsolat áll fenn az állam és az érintett magatartás között, és lehetővé kell tenniük a hatékony jogorvoslathoz való hozzáférést a jogsérelmek esetén. Ez magában foglalja a gyermekek jogainak az éghajlatváltozással kapcsolatos károkkal szembeni védelmét célzó, alkalmazandó környezetvédelmi előírásoknak a transznacionálisan működő üzleti vállalkozásokkal való megfelelést biztosító együttműködést, valamint a nemzetközi segítségnyújtást és együttműködést a más államokban folytatott vizsgálatok és eljárások végrehajtása során.³⁸

109. Az államoknak ösztönözniük kell a megújuló energiába, az energiatárolásba és az energiahatékonyságba történő fenntartható beruházásokat és azok használatát, különösen az állami tulajdonban lévő vagy állami ellenőrzés alatt álló vállalkozások, valamint az állami ügynökségektől jelentős támogatást és szolgáltatásokat kapó vállalkozások esetében. Az államoknak progresszív adórendszereket kell érvényesíteniük, és szigorú fenntarthatósági követelményeket kell elfogadniuk a közbeszerzési szerződésekre vonatkozóan.³⁹ Az

³⁶ [A/77/226](#), 26. bekezdés.

³⁷ A Gyermejjogi Bizottság 16. sz. Átfogó Kommentárja (2013), (1) bekezdés. 62.

³⁸ Ibid. 43. és 44. bekezdés.

³⁹ Ibid., 27. bekezdés.

államok ösztönözhetik az energiatermelés, -irányítás, -szállítás és -elosztás feletti közösségi ellenőrzést is, hogy növeljék a megújuló technológiákhoz való hozzáférést és azok megfizethetőségét, valamint a fenntartható energiatermékek és -szolgáltatások nyújtását, különösen közösségi szinten.

110. Az államoknak biztosítaniuk kell, hogy a kereskedelmi vagy beruházási megállapodásokból eredő kötelezettségeik ne akadályozzák őket abban, hogy eleget tegyenek emberi jogi kötelezettségeiknek, és hogy az ilyen megállapodások elősegítsék az üvegházhatású gázok kibocsátásának gyors csökkentését és az éghajlatváltozás okainak és hatásainak enyhítését célzó egyéb intézkedéseket, többek között a megújuló energiába történő beruházások megkönnyítése révén.⁴⁰ Rendszeresen értékelni kell a megállapodások végrehajtásához kapcsolódó, az éghajlatváltozással kapcsolatos, a gyermekek jogaira gyakorolt hatásokat, lehetővé téve adott esetben a korrekciós intézkedések meghozatalát.

E. Klímafinanszírozás

111. Mind a nemzetközi klímafinanszírozóknak, mind a kedvezményezett államoknak biztosítaniuk kell, hogy a klímafinanszírozási mechanizmusok a gyermekjogokon alapuló, az Egyezményhez és annak Fakultatív Jegyzőkönyveihez igazodó megközelítésen alapuljanak. Az államoknak biztosítaniuk kell, hogy az klímafinanszírozási mechanizmusok tiszteletben tartsák és ne sértsék a gyermekek jogait, növeljék a gyermekek jogaira vonatkozó kötelezettségek és más célkitűzések, például a gazdasági fejlődés közötti politikai koherenciát, és erősítsék meg az éghajlat-finanszírozásban érdekelt különböző szereplők, például a kormányok, a pénzügyi intézmények, köztük a bankok, a vállalkozások és az érintett közösségek, különösen a gyermekek szerepének elhatárolását.

112. A közös, de differenciált felelősség és a megfelelő képességek elvével összhangban az államok nemzeti körülményeit figyelembe kell venni az éghajlatváltozás kezelésére irányuló erőfeszítések során. A fejlett államoknak együtt kell működniük a fejlődő államokkal a gyermekek jogait tiszteletben tartó éghajlati fellépések finanszírozásában, összhangban az államok által az éghajlatváltozással kapcsolatban tett nemzetközi kötelezettségvállalásokkal. Különösen a különböző finanszírozási mechanizmusok közötti kapcsolat ellenére, beleértve a fenntartható fejlődést is, a fejlett államok által nyújtott éghajlat-politikai finanszírozásnak átláthatónak kell lennie, ki kell egészítenie a gyermekek jogait támogató egyéb pénzügyi áramlásokat, és megfelelően el kell számolnia velük, többek között az olyan nyomon követési kihívások elkerülése révén, mint a kettős elszámolás.

113. A fejlett államoknak sürgősen és közösen kell kezelniük a jelenlegi éghajlati finanszírozási hiányosságokat. Az éghajlatváltozással kapcsolatos finanszírozás jelenlegi elosztása, amely túlzottan az éghajlatváltozás mérséklésére irányul az alkalmazkodás és a veszteséget és kárt okozó intézkedések rovására, diszkriminatív hatással van azokra a gyermekekre, akik olyan környezetben élnek, ahol több alkalmazkodási intézkedésre van szükség, és azokra a gyermekekre, akik az alkalmazkodás korlátaival szembesülnek. Az államoknak át kell hidalniuk a globális éghajlat-politikai finanszírozási szakadékot, és biztosítaniuk kell, hogy az intézkedések finanszírozása kiegyensúlyozott módon történjen, figyelembe véve az alkalmazkodásra, az enyhítésre, a veszteségekre és károokra vonatkozó intézkedéseket, valamint a szélesebb körű végrehajtási eszközöket, például a technikai segítségnyújtást és a kapacitásépítést. Az államoknak az éghajlatváltozáshoz szükséges teljes globális finanszírozás meghatározásakor a közösségek dokumentált igényeit kell figyelembe venniük, különösen a gyermekek és jogaik védelme érdekében. A fejlődő országoknak nyújtott éghajlat-politikai finanszírozásnak nem kölcsönök, hanem támogatások formájában kell történnie, hogy elkerüljék a gyermekek jogaira gyakorolt negatív hatásokat.

⁴⁰ A Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Bizottságának 24. sz. Általános Kommentárja (2017) a gazdasági, szociális és kulturális jogok nemzetközi egyezségokmánya szerinti állami kötelezettségekről az üzleti tevékenységekkel összefüggésben, (2017), para. 13.

114. Az államoknak biztosítaniuk és meg kell könnyíteniük az érintett közösségek, különösen a gyermekek számára az éghajlatváltozással kapcsolatos finanszírozás által támogatott tevékenységekkel kapcsolatos információkhoz való hozzáférést, beleértve a gyermekek jogainak állítólagos megsértésére vonatkozó panaszok benyújtásának lehetőségét. Az államoknak át kell ruházniuk az éghajlat-finanszírozással kapcsolatos döntéshozatalt a kedvezményezett közösségek, különösen a gyermekek részvételének megerősítése érdekében, és az éghajlat-finanszírozás jóváhagyását és végrehajtását gyermekjogi hatásvizsgálathoz kell kötniük, hogy megelőzzék és kezeljék az olyan intézkedések finanszírozását, amelyek a gyermekek jogainak megsértéséhez vezethetnek.

115. A gyermekek az államok közös fellépését követelik. A jelen Átfogó Kommentár elkészítésekor megkérdezett gyermekek közül két vélemény a következő: "Az egyes országok kormányainak együtt kellene működniük a klímaváltozás csökkentése érdekében". "El kell ismerniük minket, és azt kell mondaniuk, hogy "hallunk titeket; és ezeket fogjuk tenni a probléma megszüntetésére".⁴¹

⁴¹ Lásd <https://childrightsenvironment.org/reports/>.